

**DOĞA KORUMA ALANLARININ PEYZAJ
MİMARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ: BORABOY
GÖLÜ TABİAT PARKI ÖRNEĞİ**

Seda BEKET

Yüksek Lisans Tezi

Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Elif Ebru ŞİŞMAN

2018

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOĞA KORUMA ALANLARININ
PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ:
BORABOY GÖLÜ TABİAT PARKI ÖRNEĞİ

SEDA BEKET

PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF.DR. ELİF EBRU ŞİŞMAN

TEKİRDAĞ-2018

Her hakkı saklıdır.

Prof. Dr. Elif Ebru ŐŐŐMAN danıŐmanlıęında, Seda BEKET tarafından hazırlanan ‘‘Doğa Koruma Alanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi: Boraboy Gölü Tabiat Parkı Örneği’’ isimli bu ęalıŐma aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Juri BaŐkanı : Prof. Dr. Elif Ebru ŐŐŐMAN

İmza :

Üye : Prof. Dr. Abdullah KELKİT

İmza :

Üye : Prof. Dr. Aslı BAYÇIN KORKUT

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi

DOĞA KORUMA ALANLARININ PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ:
BORABOY GÖLÜ TABİAT PARKI ÖRNEĞİ

Seda BEKET

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Elif Ebru ŞİŞMAN

Yüzyılı aşkın süredir birçok ülke insanoğlunun dolaylı veya doğrudan tahribine sebep olduğu doğayı korumak için önemli adımlar atmıştır. Önemli kültürel değerleri ve doğal güzellikleri ile paha biçilemez bir hazineye sahip olan ülkemizde de koruma kavramı son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Türkiye de sahip oldukları kaynak değerlere göre milli park, tabiat parkı, sulak alan gibi farklı statüler verilerek korunan alanlar kanunlar ile koruma altına alınmıştır. Doğa koruma alanları sahip olduğu biyoçeşitlilik, yaban hayatı, tarihi ve kültürel değerleri ile tüm canlılar için hayati öneme sahip olduğu gibi insanların rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayacağı ve ekonomik olarak faydalanacağı kaynaklar olarak da görülmektedir. Doğa koruma alanlarının peyzaj mimarlığı açısından incelendiği bu çalışmada doğa koruma ile ilgili tanım ve kavramlar, doğa korumanın ülkemizdeki gelişimi ve sınıflandırma sistemlerine değinilmiş araştırma alanı olarak seçilen Boraboy Gölü Tabiat Parkı'nın doğal ve kültürel peyzaj özellikleri incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Doğal oluşumu nedeni ile Türkiye'nin sayılı heyelan seddi göllerinden birisi olan Boraboy Gölüne de sahip olan Tabiat Parkı sınırları içerisinde 6 adet endemik bitki türü bulunmaktadır. Sadece sahip olduğu endemik bitki tür çeşitliliği; alanın sürekliliğinin sağlanması ve korunması için etkin ve insan-doğa kullanım dengesini dikkate alan bir planlama ile yönetilmesinin gerekliliğine değinilmiş olup hem mevcut uygulamalar hem de eksik uygulamalar yerine öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Doğa Koruma Alanları, Boraboy Gölü Tabiat Parkı, Peyzaj Mimarlığı

2018, 86 Sayfa

ABSTRACT

MSc.Thesis

ANALYSIS OF NATURE CONSERVATION AREAS IN TERMS OF LANDSCAPE ARCHITECTURE: A CASE STUDY OF BORABOY LAKE NATURE PARK

Seda BEKET

Namık Kemal University in Tekirdağ
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Advisor : Prof. Dr. Elif Ebru ŞİŞMAN

Many countries have significant steps more than a century to protect nature, where human beings are directly or indirectly destroyed. The concept of protection has gained importance in our country, which has an invaluable treasure with its important cultural values and natural beauties recent years. National parks, nature parks, protected areas such as wetlands given different status are protected by law according to sources the value they have in Turkey. Nature conservation areas have vital significance of biodiversity, wildlife, historical and cultural values, and for all habitat, as well as resources for people to meet and economic benefits from their recreational needs. In this study, assessments of nature conservation areas have been evaluated and proposals have been made respect to natural and cultural landscaping characteristics of Lake Boraboy Nature Park, which has been chosen as a research area of the development and classification systems in our country. Six endemic plant species are found in the Nature Park border, Boraboy Lake which is one of the Turkey's rare landslide lakes due to its natural accumulation. Endemic plant species diversity is mentioned in order to protect and maintain the continuity of the area, which it should be managed with a planning of effective usage and suggestions of the human and nature balance, instead of existing practices and missing applications.

Keywords: Nature Conservation Areas, Lake Boraboy Nature Park, Landscape Architecture

2018, 86 Pages

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGE DİZİNİ	iv
ŞEKİL DİZİNİ	v
SİMGELER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ÖZETLERİ	3
2.1. Kuramsal Temeller	3
2.1.1. Doğa Koruma İle İlgili Tanım ve Kavramlar	3
2.1.2. Doğa Korumanın Tarihsel Gelişimi	4
2.1.3. Ülkemizin Doğa Koruma Konusunda Taraf Olduğu Sözleşmeler	6
2.1.3.1. Avrupa konseyi'nin sınıflandırması	10
2.1.3.2. IUCN'nin sınıflandırması	11
2.1.4. Türkiye'deki Korunan Alan Sınıflandırma Sistemleri	13
2.1.4.1. Milli parklar, tabiatı koruma alanları, tabiat parkları, tabiat anıtları	14
2.1.4.2. Yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahaları	16
2.1.4.3. Özel çevre koruma bölgeleri	16
2.1.4.4. Doğal Sit Alanları	18
2.1.4.5. Ramsar Alanları	19
2.2. Kaynak Özetleri	20
3. MATERYAL VE YÖNTEM	24
3.1. Materyal.....	24
3.2. Yöntem	25
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	26
4.1. Araştırma Alanının Doğal Peyzaj Özellikleri.....	26
4.1.1. Jeolojik Yapı.....	26
4.1.2. Topoğrafik ve Jeomorfolojik Yapı	27
4.1.3. Toprak Yapısı	30
4.1.4. İklim	31
4.1.5. Hidrolojik Yapı.....	32
4.1.6. Ekolojik Yapı.....	33
4.1.7. Biyolojik Yapı	34
4.2. Araştırma Alanının Kültürel Peyzaj Özellikleri	40
4.2.1. Ulaşım.....	40
4.2.2. Tarihi, Arkeolojik, Etnografik ve Mitolojik	41
4.2.3. Sosyo-Ekonomik	42
4.2.4. Turizm ve Rekreasyon.....	42
4.2.5. Mülkiyet, İdari Ve Yasal Durum.....	43
4.2.6. Mevcut alt yapı ve üst yapı tesisleri	47
4.3. Değerlendirme	63
4.3.1. Ekolojik Açıdan.....	63
4.3.2. Organizasyon ve Yasalarla İlgili	66
4.3.3. Tarihi ve Bilimsel Açıdan	66
4.3.4. Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Açıdan.....	66
4.3.5. Turizm ve Rekreasyon Faaliyetleri Açısından	67
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	68
6. KAYNAKLAR	71

ÇİZELGE DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2. 1. Korunan alan yönetim hedefleri ve IUCN korunan alan kategorileri (Davey 1998).....	11
Çizelge 2. 2. IUCN komisyonları, çalışma bölgeleri ve alanları (Yücel 2010).....	13
Çizelge 2. 3. Türkiye’de yürürlükte olan yerinde koruma (İn-situ) programları(Anonim 2018c, Anonim 2018d, Anonim 2018e)	14
Çizelge 4. 1. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Meteorolojik Verileri (Ağustos 2017-Mart 2018) (Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Amasya Şube Müdürlüğü) 31	
Çizelge 4. 2. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Florası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)	35
Çizelge 4. 3. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Kuş Faunası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)	37
Çizelge 4. 4. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Memeli Faunası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)	39
Çizelge 4. 5. Boraboy Gölü T:P ile yakın İl-İlçeler arasındaki ulaşım mesafeleri (UDGP 2017)	40

ŞEKİL DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4. 1. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Jeolojik Yapısı (Doğu ve ark. 1994).....	26
Şekil 4. 2. Jeolojik Yapı Haritası (Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)	27
Şekil 4. 3. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Jeomorfoloji Haritası (Doğu ve ark. 1994).....	28
Şekil 4. 4. Yükseklik Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	29
Şekil 4. 5. Eğim Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	29
Şekil 4. 6. Bakı Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	30
Şekil 4. 7. Toprak Yapı Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	30
Şekil 4. 8. Hidroloji Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	32
Şekil 4. 9. Amenajman Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	33
Şekil 4. 10. Ekosistem Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	34
Şekil 4. 11. Endemik Bitki Türleri (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü) ..	36
Şekil 4. 12. Boraboy Gölü Tabiat Parkı' nın Bölge Karayolu ulaşım ağındaki yeri(Anonim 2018h).....	41
Şekil 4. 13. Koruma Kullanım Statüleri Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	43
Şekil 4. 15. Araç Yolu Aydınlatması.....	48
Şekil 4. 16. Yürüyüş yolu aydınlatması.....	48
Şekil 4. 17. Kamera Sisteminden Görünüm	49
Şekil 4. 18. Kamera ve Ses Sisteminden Görünüm.....	49
Şekil 4. 19. Su Deposundan Görünüm	50
Şekil 4. 20. Yangın Musluğundan Görünüm.....	50
Şekil 4. 21. Trafo ve Jeneratör Görünümü	51
Şekil 4. 22. Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu.....	51
Şekil 4. 23. Paratoner	51
Şekil 4. 24. Yönlendirme tabelaları	52
Şekil 4. 25. Çöp Konteynerleri	52
Şekil 4. 26. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Gelişme Planı (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	53
Şekil 4. 27. Mevcut Arazi Kullanım Haritası (Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü).....	54

Şekil 4. 28. Giriş Kontrol Ünitesi ve Giriş Takından Görünüm.....	54
Şekil 4. 29. Kır Lokantası Batı Cephesinden Görünüm	55
Şekil 4. 30. Kır Lokantası ve Çevresinden Görünüm.....	55
Şekil 4. 31. Eski Mescit Görünümü.....	56
Şekil 4. 32. Bekçi Evi Görünümü.....	56
Şekil 4. 33. Büfeden Görünüm	56
Şekil 4. 34. Alandaki Çeşmelerden Görünüm.....	56
Şekil 4. 35. Çeşme Görünümü.....	57
Şekil 4. 36. Betonarme Tuvalet Şekil 4. 37. Ahşap Wc+ Bebek Bakım Odası+ Mescit.....	57
Şekil 4. 38. Kır Evleri 1 Görünümü.....	58
Şekil 4. 39. Kır Evleri 1 ve Çevresinden Görünüm.....	58
Şekil 4. 40: Kır Evleri 2 Görünümü	59
Şekil 4. 41. Jandarma Evi	56
Şekil 4. 42. Depo.....	56
Şekil 4. 43. Ahşap Köprüden Görünüm	60
Şekil 4. 44. Çocuk Oyun Grubundan Görünüm	60
Şekil 4. 45. Barbekü.....	61
Şekil 4. 46. Yer Ateşi.....	61
Şekil 4. 47. Yürüyüş yolu (1.4 km).....	62
Şekil 4. 48. Ahşap bank ve ahşap çöp kovası.....	62
Şekil 4. 49. Yürüyüş yolu tehlikeli kısımlardaki korkuluk örneği	62
Şekil 4. 50. Araç yolu ve otoparktan görünüm.....	62
Şekil 4. 51. Kır Lokantası çevresinden kuş bakışı görünüm	63
Şekil 4. 52. Otopark görünüm	63
Şekil 4. 53. Boraboy Gölü'nden genel görünüm(Fotoğraf: Mustafa Akça)	64

SİMGELER DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BMİDÇS	: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçevesi
CITES	: Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme
CNPPA	: Milli Parklar ve Koruma Alanları Komisyonu
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
Es-SuF	: Esençay-Suluova Fay Sistemleri
EzSF	: Ezinepazar-Sungurlu Fay Sistemleri
IUCN	: The World Conservation Union (Dünya Koruma Birliği)
KAF	: Kuzey Anadolu Fay Hattı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
OMGİ	: Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu
UDGP	: Uzun Devreli Gelişme Planı
UNESCO	: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

ÖNSÖZ

Doğa Koruma Alanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi: Boraboy Gölü Tabiat Parkı Örneği adlı bu çalışma Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Peyzaj Mimarlığı programında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çalışmalarım sırasında her türlü ilgi ve desteği esirgemeyen tez danışmanım Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Elif Ebru Şişman'a teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışması süresince, veri toplama aşamasında destek ve yardımlarını esirgemeyen tüm ilgili kurum ve kuruluşlara da teşekkür ederim.

Çalışmanın başlangıcından son aşamasına kadar maddi ve manevi desteğini esirgemeyerek her zaman yanımda olan çok değerli aileme bana göstermiş oldukları özveri ve sabır için teşekkürlerimi sunarım.

Ekim, 2018

Seda BEKET

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca, insanoğlunun en önemli hedefi, yaşamını sürdürebilmesini sağlayacak kaynakları (yiyecek, giyecek, barınak, enerji ve diğer maddi ihtiyaçlar), içinde yaşadığı, çeşitli ekosistemlerden elde etmenin yollarını bulmak olmuştur. Bu da, kaçınılmaz olarak, doğal ekosistemlere müdahale etmek anlamına gelmiştir. İnsan topluluklarının en büyük sorunu, çeşitli talepleri ile bu talepleri sonucunda oluşan baskılara ekosistemlerin dayanma gücünü dengeleyememektir (Ponting 2000)

Bozulan doğal dengenin yaşamsal tehdidiyle karşı karşıya kalan insanoğlu, birey olma ve sorgulama özelliğiyle, uygarlaşmanın bedeli olarak doğal dengenin bozulması anlayışına karşı koruma bilincini geliştirme ve sonuçta doğa korumanın uygarlaşma ölçütü olma zorunluluğu aşamasına gelmiştir (Menteş 2001).

Ne yazık ki tüm dünyada olduğu gibi küresel çevre sorunlarının büyük tehdidi altında olan ülkemizde de doğal çevre değerleri her geçen gün bozulmakta, tükenmekte ve kirlenmektedir. Sağlıksız kentleşme, su kaynaklarının kullanımındaki savurgan tutum, ormansızlaşma, erozyonla kaybolan topraklar ve diğer sorunlar nedeni ile doğal yaşam ortamları büyük bir baskı altındadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında doğa koruma alanlarını geleceğimizin teminatı olarak korumak zorunda olduğumuz ortadadır (Demirel 2005).

Ülkelerin ulusal sınırları içerisinde milli parklar, doğa koruma alanları, peyzaj koruma alanları, doğa parkları, doğal, arkeolojik ve kentsel sitler, biyogenetik rezervler, biyosfer rezerv alanları, sulak alanlar ve özel çevre koruma bölgeleri adı altında değişik statüde koruma alanları belirlenebilmektedir. Ülkemiz Avrupa, Asya ve Afrika arasında doğal bir köprü olması, jeolojik yapısının farklılığı, çeşitli iklim kuşaklarına ve ekolojik zenginliklere sahip olması nedeni ile biyolojik çeşitlilik açısından çok zengindir. Fakat uzun yıllar kaynakların aşırı ve yanlış kullanımı, mevcut sorunların giderilememesi türlerde azalmalara neden olmaktadır. Bu nedenle Türkiye için koruma alanlarının belirlenmesi, planlanması ve buralara ait sorunların çözülmesi önemli bir konu olmuştur (Yücel 1995).

Tüm bu tehdit ve sorunların yanında stresli kent yaşamı, yoğun çalışma saatleri, yüksek yaşam standartları ile modernleşme insanların rekreasyon ihtiyacını artırmaktadır. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar yaşadıkları betonlaşmış şehir merkezlerinden doğal ortamlara kaçmak ve bu ortamlarda kendini yenileme, dinleme ve eğlenme arzusu

taşımaktadır. İnsanların bu isteklerine cevap verebilecek alanların başında mili parklar, tabiat parkları gibi doğa koruma alanları gelmektedir ve bu durumda doğa koruma alanlarının önemini artırmaktadır. Doğal alanların doğru planlama ve doğru uygulamalarla hem korunup hem de insanların rekreasyon ihtiyaçlarına cevap vermesi mümkün hale getirilebilmektedir.

Bu çalışmada; Boraboy Gölü Tabiat Parkı'nın doğal ve kültürel peyzaj özellikleri incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı, önemi ve kapsamına yer verilmiştir. İkinci bölüm olan kuramsal temeller bölümünde doğa koruma kavramı, tarihçesi ve temel kavramlar ele alınmıştır. Bu kapsamda doğa ve doğa koruma tanımları yapılarak Türkiye ve dünyadaki tarihsel gelişimleri, nitelikleri ve örnekleri incelenmiş, doğa koruma alanı sınıflandırmaları ve bunlarla ilgili kurumsal yapılar, yasal durum tespit edilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmada kullanılan materyaller ve yöntemler açıklanmıştır. Dördüncü bölümde incelenen alan hakkında yerinde çalışmalar ve gözlemler yapılarak bilgi toplanmış ve değerlendirilmiştir. Beşinci bölüm olan sonuç ve önerilerde çalışma alanı olan Boraboy Gölü Tabiat Parkı genel olarak değerlendirilip hem mevcut uygulamalar yerine hem de eksiklik görülen konularda öneriler getirilmiştir. Çalışmada kullanılan harita ve bilgiler Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü Amasya Şube Müdürlüğünden temin edilmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Doğa Koruma İle İlgili Tanım ve Kavramlar

Doğa; Türk Dil Kurumu Sözlüğünde doğa, insan faaliyetleri dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç, canlı ve cansız maddelerden oluşan varlığın hepsi, tabiat seklinde tanımlanmaktadır (TDK 2006).

Doğa Bilimleri Sözlüğüne göre ise doğa, insan eseri olmaksızın kendine özgü kural ve kanunlarla çalışan kainattır (Atalay 2004).

Çevre; Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre çevre; bir şeyin yakını, civar, etraf ya da toplumsal anlamı ile bir kimse ile ilişkisi bulunanlar veya kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam ya da yaşamın gelişmesinde etki yapan doğal, toplumsal ve kültürel dış faktörler bütünüdür(TDK 2006).

Koruma; sözlük anlamıyla koruma kavramı, himaye etmek – bir kimseyi ya da bir şeyi dış etkenlerden, tehlikelerden korumak, uzak tutmaktır (TDK 2006). Doğa kavramıyla birlikte düşünüldüğünde koruma, doğanın aşınması, bozulması, yıkılması ya da yitirilmesine karşı alınmış, ileriye yönelik olarak takınılacak tutum ve yapılacak işlemlerdir (Kiper 1998).

Çevre korumanın temel amacı, insan ve çevresini insan kaynaklı etkilerden koruyarak, oluşan zararları mümkün olduğu oranda ortadan kaldırmaya çalışmak ve yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunma, insan sağlığının korunmasını güvence altına almaktır. Çevre korumanın önemli çalışma alanları ise; hava kirliliği, gürültü, radyoaktif kirlilik, su kirliliği ve toprak kirliliğinin ve kaybının önlenmesi, atık ve atıkların kontrolü gibi konulardır (Yücel 1995).

Doğa Koruma; geniş anlamda doğa koruma denildiğinde, “insan sağlığı ve yaşamının garantisi için doğada yaşayan bitki ve hayvan varlığı, onların yetiştirme ve yaşam ortamları ile belli kriterler ışığında korumaya değer bulunan doğa parçalarını ve doğa elemanlarını korumak” anlaşılmaktadır (Yücel 1995).

Ekolojik açıdan doğa koruma denildiğinde ise, doğrudan yabancı hayvan ve bitki türleri ve peyzaj bütününde onların temel yaşam kaynakları ile belli kriterler ile korunmaya değer görülen peyzajların, peyzaj parçalarının ve elemanlarının korunmasını amaçlayan tedbirler ve eylemler dizisi anlaşılmaktadır (Ayaşlıgil 1997).

Çolak (2001)’a göre doğa koruma kavramından, insanlar, hayvanlar ve bitkiler için yaşamın temeli olarak doğanın sürekli korunmasını ve iyileştirilmesini kapsayan bütün

önlemler ile doğanın her türlü zararlı etkilerden, tahriplerden veya yok edilmesinden korunması anlaşılmaktadır.

2.1.2. Doğa Korumunun Tarihsel Gelişimi

Tarihte ilk koruma kavramı MÖ: 252 yılında Hindistan İmparatoru Asoka tarafından hayvanların, balıkların ve ormanların korunması için bir ferman çıkarılmasıyla ortaya konulmuştur (MacKinnon 1986). Bir alanın sahip olduğu peyzaj güzelliği, florası, faunası ve halkın belirli bir süre için de olsa yararlanması amacıyla koruma altına alınma fikri ise Hollanda'da doğmuştur. 1576 yılında Orange Prensi ve Lahey Valisi, Lahey Ormanı'nın değiştirilmeden korunması konusunda anlaşmışlardır (Ortaçesme ve ark. 1998).

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren gelişen teknolojiye paralel olarak sanayileşme, nüfus artışı, kentleşme, değişik kirlilik türleri, orman yangınları, tarla açmalar, aşırı otlatmalar, sulak alanların kurutulması, tarımda kullanılan mücadele ilaçları ile oluşan kirlenmeler, kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımı gibi insan etkileri sonucunda doğal kaynaklar üzerindeki baskılar artmıştır. Özellikle geçtiğimiz ve içinde bulunduğumuz yüzyılda, modern teknoloji insanlara doğadan sınırsız yararlanma olanağı sağlamıştır. Doğaya yapılan müdahaleler ve baskılar sonucu doğal faktörler üzerindeki önemli değişiklikler günümüzde insan hayatını tehdit eder duruma gelmiştir. Doğadaki bu olumsuz etkiler ve sonuçları, modern teknoloji ile önlenemediği gibi, kısa zamanda doğanın kendi kendini yenilemesi (regenerasyonu) ile de eski haline dönüşmemektedir. Böylece bütün doğal faktörlerin bir araya gelerek oluşturduğu “doğal denge” yanlış ve aşırı kullanımlar nedeniyle zarar görmekte, dolayısıyla başta insanlar olmak üzere bütün canlıların yaşam ortamlarını, yani ekosistemleri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuz gelişmeler sonucunda sürdürülebilir kalkınma anlayışında, sürekli kullanma-koruma ilkesine bağlı kalarak, doğal faktörlerin insanlar tarafından bu yükü kendi kendine kaldırabileceği kadar kullanılmasını sağlamak ve gerekli önlemleri almak amacını taşıyan günümüz anlamında sistemli doğa koruma bilinci, Dünya genelinde 1960'lı ve 1970'li yıllarda oluşmaya başlamıştır (MacKinnon 1986, Yücel ve Babuş 2005, Caner 2007).

Bugünkü koruma statüleri içerisinde türleri korumanın temelinde milli parklar önemli bir yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yellowstone yöresinde avcılıkla geçinen bir grup insan, bölgenin bitki ve hayvan varlığının korunması ve doğal güzelliğin gelecek nesillere bırakılması çalışmalarına başlamış ve 1872 yılında “Yellowstone Milli Parkı” ilan edilmiştir. 17 yıl içerisinde iki tane daha milli park ilan eden Amerika Birleşik Devletlerini Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve Meksika'daki milli parklar izlemiştir. Avrupa'daki ilk milli park daha çok bilimsel çalışma amaçlı olarak 1909 yılında İsveç'te, ikincisi 1914 yılında İsviçre'de ilan edilmiştir (Kurdoğlu 1999, Kaplan 2003, Arda 2003, Yücel ve Babuş 2005).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İsviçre Doğa Koruma Birliği, değişik ülkelerden 16 doğa korumacı ile 1913 yılından sonraki gelişmeleri devam ettirmek istemiş, fakat başarılı olamamıştır. Ancak 1948 yılında Birleşmiş Milletlerin bir organı olan UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) girişimi ile milli parklar ve doğa koruma hareketinin uluslararası düzeyde gelişmesi ve tartışılması amacıyla "Uluslararası Doğa Koruma Birliği" (International Union for the Protection of Nature) Fransa'nın Fontainebleau kentinde kurulmuştur. Birleşmiş Milletler çatısı altında gelişen Birliğin adı, 1958 yılında da "Uluslararası Doğa Koruma ve Doğal Hayatı Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources "IUCN") olarak değiştirilmiştir. 1990 yılında ise "Dünya Koruma Birliği" (The World Conservation Union) kurulmuştur (Yücel ve Babuş 2005).

Zengin bir biyolojik varlığa ve kaynak çeşitliliğine sahip olan ülkemizde doğa koruma ile ilgili ilk çalışmalar 1950'li yıllara rastlamaktadır. 5 Mayıs 1937 tarihinde kabul edilen 3167 sayılı "Kara Avcılığı Kanunu" ile "Türkiye'de yabancı olarak yaşayan faydalı ve zararlı hayvanların her türlü vasıta ile avlanmaları" hüküm altına almıştır. Bugünkü anlamda koruma bölgelerinin gündeme gelmesi 1940'lı yıllara rastlamaktadır. Ülkemizde ilk kez Prof. Selahattin İnal 1948 yılında yayınladığı "Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" adlı eserinde "Milli Park" deyimini kullanılmıştır. 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 4. ve 25. maddeleri ile "Milli Park" terimi Türk mevzuatına girmiş ve Zekai Bayer'in girişimiyle "Milli Parklar Şubesi" kurulmuştur. Sonraki yıllarda 9.8.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanununda ve 12.12.1986 tarihli Milli Parklar Yönetmeliği'nde olduğu gibi, doğa koruma ile ilgili daha yeni ve daha geniş içerikli yasal düzenlemeler yürürlüğe konmuştur. Ülkemizdeki ilk korunan alan 1958 yılında ilan edilen "Yozgat Çamlığı Milli Parkı"dır. Sonraki yıllarda milli parkların uluslararası turizm yönünden önemi vurgulanarak, uluslararası düzeydeki milli park planlaması uzmanlarının Türkiye'ye gelmeleri ve bu alanların tesisleri hakkında çalışmaları istenmiştir. 1969 ve 1970'li yılların başında koruma özelliği olan bazı alanlar için "Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları" (UDGP) hazırlanmıştır(Yücel ve Babuş 2005).

Ülkemizde türlerin kendi doğal yaşam alanlarında korunmalarına (in-situ) yönelik çalışmalarla, Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiatı Koruma Alanları, Tabiat Anıtları, Yaban Hayatı Koruma Alanları, Muhafaza Ormanları, Gen Koruma Ormanları, Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Ramsar Alanları, Doğal Sit Alanları, Biyosfer Rezervleri, Gen Kaynakları Koruma ve Yönetim Alanları şeklinde koruma statüleri oluşturulmuştur (Özby 2008)

2.1.3. Ülkemizin Doğa Koruma Konusunda Taraf Olduğu Sözleşmeler

Ramsar Sözleşmesi; "Özellikle Su Kuşları Yaşam Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (Ramsar Sözleşmesi)" si sulak alanlar ve kaynaklarının korunması ve dengeli bir biçimde kullanılması için, ulusal eylemlere uluslararası ortaklıklara temel teşkil etmek amacıyla İran'ın, Hazar Denizi'nin güney kıyısında bulunan Ramsar kentinde, 2 Şubat 1971'de kabul edilen uluslararası bir sözleşmedir. Tüzük, dünya üzerinde, belirli bir ekosistemle ilgilenen tek küresel antlaşmadır. Ülkemiz, sulak alanların korunması yönünden son derece önemli olan bu sözleşmeye 30 Aralık 1993 tarihinde taraf olmuş, Sözleşme 94/5434 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 17.05.1994 tarihi ve 21937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Özbay 2008).

Alçak gelgitte altı metreyi aşmayan deniz suyu alanlarını da kapsamak üzere doğal ya da yapay; sürekli ya da geçici; durgun ya da akar, tatlı, acı ya da tuzlu sulu; bataklık, ıslak çayırlar turbalık ya da bataklıklar *sulak alan* olarak tanımlanmıştır. Sulak alanlar, dünyanın en üretken ekosistemleri arasındadırlar.

Söz konusu sözleşme ile akit taraflar:

- Sulak alanların temel ekolojik fonksiyonlarının, su rejimlerini düzenlemek ve karakteristik bitki ve hayvan topluluklarının, özellikle su kuşlarının yaşam ortamlarını desteklemek olduğunu göz önüne alarak,
- Sulak alanların ekonomik, kültürel, bilimsel ve rekreasyonel olarak büyük bir kaynak teşkil ettiğine ve kaybedilmeleri halinde bir daha geri getirilemeyeceğine inanarak,
- Sulak alanların giderek artan şekilde kaybına sebep olacak hareketleri şimdi ve gelecekte durdurmayı isteyerek,
- Su kuşlarının mevsimsel göçleri sırasında sınırlar aşabildiğini ve bu yüzden uluslararası bir kaynak olduğunu tanıyarak,
- Sulak alanların ve onlara bağlı bitki ve hayvan topluluklarının korunmasının, ileri görüşlü ulusal politikalarla, koordineli uluslararası faaliyetlerin birleştirilmesi yoluyla sağlanacağından emin olarak, sözleşmeye taraf olmuşlardır (Özbay 2008).

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi; Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme , Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü 'nün Genel Konferansı'nda 16 Kasım 1972'de kabul edilip, 17 Aralık 1975 yılında yürürlüğe girmiştir (Akipek 2001). 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla katılmamız uygun bulunan bu Sözleşme, 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanarak, 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır (Anonim 2018b).

Bern Sözleşmesi; Avrupa Konseyi üyeleri aralarında daha sıkı bir işbirliği gerçekleştirmek amacıyla, yabancı flora ve faunanın korunmasının ve gelecek nesillere aktarılmasının, estetik, bilimsel, kültürel, rekreasyonel, ekonomik ve özgün değerinde doğal bir miras oluşturduğunu kabul ederek, biyolojik dengelerin devamlılığında yabancı flora ve faunanın oynadığı temel rolü bilerek, yabancı flora ve faunanın birçok türlerinin ciddi biçimde tükenmekte olduğu ve bazılarının yok olma tehlikesine maruz kaldığını kaydederek, yabancı flora ve faunanın muhafazasının, hükümetlerin ulusal amaçları ve programlarında dikkate alınması ve özellikle göçmen kuşların korunmasında işbirliğinin gerekliliği dikkate alınarak, 1972 yılındaki Birleşmiş Milletler Beşeri Çevre Konferansı ve Avrupa Konseyi Danışma Meclisince dile getirilen talepleri göz önünde bulundurarak, 1979 yılında Avrupa'nın "Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesini (Bern Sözleşmesi)" imzalamışlardır. Ülkemiz 20 Şubat 1984 yılında sözleşmeye taraf olmuştur. Yalnızca Avrupa Birliği ülkelerini değil aynı zamanda Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini de içine alan Bern Sözleşmesi, Avrupa'nın doğal bitki ve hayvan türleri ve onların doğal yaşam ortamlarının korunmasına, üye ülkeler arasında işbirliğine ve göç eden türler dâhil olmak üzere tehlike altındaki türlere dikkat çekmektedir (Özbay 2008).

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi; Rio de Janeiro'da 1992 yılında gerçekleştirilen Yeryüzü Zirvesi'nden önceki yıllarda da biyolojik çeşitliliğin azalmasının koordine edilmiş uluslararası çabalarla önlenilecek önemli bir sorun olduğu kabul edilmiş ve Türkiye'nin de taraf olduğu ve Rio'da imzalanan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin de aralarında bulunduğu önemli küresel sözleşmelerin imzalanmasıyla sonuçlanmıştır (Özbay 2008). Rio Zirvesi'ne katılan ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 156 devlet, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesini imzalayarak kendi sınırları içerisindeki bitkilerin, hayvanların ve mikrobiyolojik yaşamın çeşitliliğinin tam olarak korunması sorumluluğunu üstleneceklerine, ayrıca biyolojik kaynakları sürdürülebilir kullanacaklarına ve biyolojik çeşitlilikten sağlanan faydaları eşit olarak paylaşmanın yollarını arayacaklarına dair taahhütlerde bulunmuşlardır. Sözleşme, gelecek nesillerin doğal kaynaklara olan gereksinmelerinden ödün vermeden, bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilme anlamına gelen istikrarlı ve sürdürülebilir gelişme kavramı üzerine kurulmuştur (Demirayak 2002).

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi 5 Haziran 1992 tarihinde imzaya açılmış, dünya da 29 Aralık 1992 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde Sözleşme 29.08.1996 tarih ve 4177 sayılı Kanun ile onaylanmış ve 27.12.1996 tarih ve 22860 sayılı RG yayınlanarak, 14 Mayıs 1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin üç temel hedefini:

- Biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı,
- Genetik kaynakların kullanımı,

sonucunda kaynaklanan faydaların global ölçüde adil ve eşit biçimde paylaşımı oluşturmaktadır (Özby 2008).

Küresel alanda bir kilometre taşı olarak kabul edilen bu bildirge, gelişme hakkı, yoksullukla mücadele, gelişmiş ülkelerin küresel çevre sorunlarındaki ortak sorumluluğu nedeniyle gelişme yardımları yapmaları gerekliliği konularını vurgulaması bakımından önemlidir. Bildirge, yine çevre koruma politikalarının diğer tüm politikalarla bütünleştirilmesini, çevresel etki değerlendirmesinin önemini ve halkın katılımını vurgulaması açısından da son derece önemli bir siyasi belge niteliğindedir (Demirayak 2002).

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçevesi; Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) iklim değişikliği sorununa karşı küresel tepkinin temelini oluşturmak üzere 1992 yılında kabul edilmiştir. Sözleşme 21 Mart 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye 24 Mayıs 2004'te 189. Taraf olarak BMİDÇS'ne katılmıştır. 194 Tarafı bulunan Sözleşme, neredeyse evrensel bir katılıma ulaşmıştır. Sözleşmenin nihai amacı, atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde durdurmaaktır. BMİDÇS bir çerçeve sözleşme olarak genel kuralları, esasları ve yükümlülükleri tanımlamaktadır. Sözleşme, iklim sisteminin, bütünlüğü başta endüstri ve diğer sektörlerden kaynaklı karbondioksit ve öteki sera gazı salımlarından etkilenebilecek, ortak bir varlık olduğunu kabul etmektedir (Anonim 2018a).

Cites Sözleşmesi; "Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme" olarak da bilinen CITES Sözleşmesi, günümüzde hayvan ve bitki türlerinin ticareti konusunda dünya da en yaygın olarak uygulanan sözleşmedir. 1975 yılından beri uygulanan sözleşmeye üye ülkelerin sayısı 140'ı aşmıştır. İzin ve sertifika sistemiyle çalışan CITES, sözleşmenin eklerinde listelenen bitki ve hayvan türlerinin uluslararası ticaretini izlemekte ve kontrol etmektedir. Türkiye CITES Sözleşmesi'ne 1994 yılında 124. ülke olarak imza atmıştır. Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili CITES Ulusal Uygulama Yönetmeliği 27.12.2001 tarih ve 24623 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (Özby 2008).

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi; Avrupa kıtasının yüksek nitelikli ve olağanüstü doğal ve kültürel kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için koruma, planlama ve kaynak yönetiminin stratejilerini içeren ve bütüncül planlama kavramı temeline oturan Avrupa Peyzaj

Sözleşmesi, 2000 yılında, Avrupa Konseyi tarafından gündeme getirilmiştir. Türkiye ise, Sözleşmeye, 21-22 Ekim 2003 tarihinde imzalayarak, taraf olmuştur (Atabay 2003).

Korunan Alanların Sınıflandırılması Ve Sınıflandırılma Kriterleri

1913 yılında Bern’de 13 ülkenin katılımıyla ilk “Uluslararası Doğa Koruma Konferansı” yapılmış ve bu konferansta ilk defa “Uluslararası Doğa Koruma Komisyonu” oluşturulmuştur. 1. Dünya Savaşı sonrasında ilk, fakat uluslararası düzeyde ikinci “Uluslararası Doğa Koruma Kongresi” 1923 yılında Paris’te yapılmıştır. Daha sonraları, konu ile ilgili çeşitli uluslararası toplantılarda doğal alanların değişik şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Örneğin; 1962 yılında ABD (Seattle-Washington)’de yapılan I. Uluslararası Milli parklar Kongresi’nde Milli parklar ve eşdeğer alanların kapsadığı 5 deyim tanımlamaları yapılmıştır. Buna göre doğal alanlar;

- Milli Parklar
- Milli Koruma Alanları,
- Doğal Anıtlar,
- Yaban Hayatı Mutlak Koruma Alanları
- Göçmen kuşların bulunduğu Alanlar

olmak üzere sınıflandırılmıştır. II. Ulusal Parklar Dünya Kongresi, ulusal parkçılığın 100. yıldönümünde 1972 yılında ABD’de Grand Teton Milli Parkı’nda yapılmış ve IUCN’ nin ortaya koyduğu 10 koruma bölgesi benimsenmiştir. 1982 yılında Bali (Endonezya)’de yapılan III. Dünya Milli Parklar Kongresi’nde, bütün ülkelerden, ülke genelinde en az %4’lük bir kısmının koruma alanı ilan edilmesi istenmiştir (Demirel 2005).

1970 yılında Hindistan’da toplanan Dünya Tabiatını Koruma Birliği ve Uluslararası Milli Parklar Komisyonu Milli Parklar tesisinde yeni prensipler tespit etmiştir. Bu prensiplere göre; 500 ha’dan küçük sahalar Milli Park olarak kabul edilmeyecek ve ülkelerin milli harp sahalarının da arkeolojik sahalarla ilaveten Tarihi Milli Park ilan edilmesi kabul edilmiştir (Demirel 2005).

1975’de Kinsasa’ daki onuncu toplantısında yetki alan IUCN’ e bağlı olan “Milli Parklar ve Koruma Alanları Komisyonu” (CNPPA) çalışma grubunun programı ve Şubat 1978’de Portekiz’ deki komisyonun on ikinci toplantısı ile doğa koruma alan sınıfları belirlemiştir. Genel olarak bilinen sınıflar;

a) Ulusal Parklar

b) Yaban Hayatı Barınakları

c) Orman Rezervleridir.

Beslenme, eğitim, konut, bilim, teknoloji ve savunma açısından bakıldığında koruma sınıfları, dengeli ve sürekli bir gelişme için vazgeçilmezdir (Zafer 1991).

Günümüzde en son ve halen birçok ülke tarafından uygulanmakta olan uluslararası iki sınıflandırma sistemi bulunmaktadır. Bunlar; Avrupa Konseyi tarafından yapılan sınıflandırma diğeri ise IUCN' nin yaptığı sınıflandırma (Demirel 2005).

2.1.3.1. Avrupa konseyi'nin sınıflandırması

Avrupa Konseyi Doğa Koruma Komitesi, Milli Parklar konusunda Türkiye'nin de içinde bulunduğu konseye dâhil 18 üye ile işbirliği yaparak çalışmalarını yürütmektedir (Bayer 2000).

Avrupa Konseyi, doğa koruma alanlarını dört sınıfa ayırmıştır. Ölçüt olarak da alanın bilimsel değeri, geleneksel veya güncel insan etkileri, rekreasyonel olanaklar ve ulaşılabilirlik öğeleri ele alınmıştır. A,B,C ve D diye adlandırılan bu sınıflardan ilk ikisi sıkı koruma alanları, diğeri ikisi ise daha az sıkı koruma alanlarını içermektedir. Bu sınıflandırmaları Demirel (2005)' de aşağıdaki gibi özetlemiştir;

Sınıf A (Category A): Mutlak koruma alanları olup tüm insan etkinlikleri men edilmiştir. Salt bilimsel amaçlı araştırmalar için özel izin ile girilebilir. Bazı ülkelerdeki rezerv alanları bu gruba örnek olarak verilebilir.

Sınıf B (Category B): Bilimsel değer yine önemli bir etkidir. Bu tip alanlarda doğal mirasın (flora, fauna, toprak altı canlı varlığı, su vb.) korunması zorunludur. Doğal görünümünün, kompozisyonlarını ve evrimlerini değiştirebilecek herhangi bir insan müdahalesi men edilmiştir. Bununla birlikte, bu alanların kesin sınırlarla ayrılmış bir takım zonlarında çok sıkı kurallar altında bazı pasif rekreasyonel etkinliklere izin verilebilir. Aynı şekilde, doğa koruma amaçlarıyla uzlaşılabilirdiği sürece, geleneksel insan etkinlikleri sürdürülebilir. Geleneksel olmayan (güncel) etkinliklere ise izin verilmez. Ziyaretçiler çok sıkı bir kontrol altında alana kabul edilebilirler. Fransa, İsveç, Norveç, İsviçre, İspanya ve ülkemizdeki milli parkların çoğunluğu bu sınıfa girebilirler.

Sınıf C (Category C): Bu alanlar; ekolojik denge ve peyzaj korumanın yanı sıra, genellikle kültürel ve estetik değerleri göz önünde tutularak ayrılırlar. Bununla birlikte, bu alanlar çeşitli düzeylerde rekreasyonel değere de sahiptirler.

Bazı kurallara bağlı olarak, geleneksel insan etkinleri sürdürülebilir ve geleneksel olmayan etkinliklere ise çok sıkı kontrol altında izin verilebilir. İngiltere'deki milli parklar ile Batı Almanya ve Fransa'daki doğa parkları bu sınıfa örnek olarak gösterilebilirler.

Sınıf D (Category D): Bu sınıfa giren alanlar; doğa koruma ilkeleri de göz önünde tutulmak koşulu ile, genellikle rekreasyon amacına ayrılmış geniş arazilerdir. Hollanda, Çekoslovakya, Macaristan gibi ülkelerdeki peyzaj koruma alanları ve milli parklar bu sınıfa girebilirler.

2.1.3.2. IUCN'nin sınıflandırması

1948 yılında dünyanın ilk uluslararası doğa koruma organizasyonu olarak kurulan IUCN kendi misyonunu ya da hedefini şöyle tanımlamaktadır: “Doğanın çeşitliliğini ve bütünlüğünü korumak, doğal kaynakların eşit ve ekolojik sürdürülebilir kullanımını sağlamak için, dünya düzeyindeki tüm toplumları etkilemek, cesaretlendirmek ve desteklemektir (Nagel 2003).

Günümüzde, birlikte 140'dan fazla ülkeden, 980'nin üzerinde ülke, ülkesel organizasyon veya gönüllü kuruluşlardan üye bulunmaktadır. IUCN' nin en önemli aktiviteleri;

- Doğa koruma için bilimsel temelleri hazırlamak,
- Uluslararası lobi faaliyetleri, örneğin uluslararası sözleşmelerin taslaklarını hazırlamak veya stratejiler geliştirmek,
- Hükümetler ve gönüllü kuruluşlar için danışmanlık yapmak.

IUCN, bu aktivitelerini Birleşmiş Milletlerin FAO, UNESCO gibi diğer organizasyonları ile birlikte yaparken kendisi de Çizelge 2.2 de görüldüğü gibi 6 değişik komisyon oluşturulmuştur.

IUCN' nin yapmış olduğu bir sınıflandırmaya göre, koruma alanları üç gruba ve toplam 10 sınıfa ayrılmaktadırlar (Anonymous 1980). Ancak 1992 yılında yapılan “IV. Milli Parklar ve Koruma Alanları Kongresi'nde 10 kategori değiştirilerek yeniden tanımlanmıştır. 6 kategori halinde 1994 yılında yayımlanarak yürürlüğe giren bu kategoriler Çizelge 2.1'de belirtilmiştir. Söz konusu kategorilerin açıklamaları ise şu şekildedir;

Çizelge 2. 1. Korunan alan yönetim hedefleri ve IUCN korunan alan kategorileri (Davey 1998)

YÖNETİM HEDEFLERİ	KATEGORİ						
	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Bilim	1	3	2	2	2	2	3
Yaban hayatı	2	1	2	3	3	-	2
Biyolojik çeşitliliğin korunması	1	2	1	1	1	2	1
Çevresel hizmetler	2	1	1	-	1	2	1
Doğal/kültürel değerler	-	-	2	1	3	1	3
Turizm ve rekreasyon	-	2	1	1	3	1	3
Eğitim	-	-	2	2	2	2	3
Sürdürülebilir kullanımı	-	3	3	-	2	2	1
Kültürel nitelik	-	-	-	-	-	1	2

Anahtar: 1 birincil hedef
2 ikincil hedef
3 uygulama potansiyeli olan hedef
- uygulanamayan hedef

Kategori I a, Mutlak doğa koruma alanları: Sadece bilimsel çalışmalar için yönetilen alanlardır. Temel olarak bilimsel çalışmalar için kullanılabilir yapıda bir özelliğe sahip ekosistemler, jeolojik veya fizyolojik özellikler, türler içeren deniz veya kara parçaları.

Kategori I b, Yaban hayatı alanları: Temel olarak yaban hayatının korunması için yönetilen sahalardır. Geniş, doğal yapısı bozulmaya uğramamış, önemli habitat özelliği taşıyan, yaban hayatının korunması için ayrılmış ve yönetilen deniz veya kara parçalarıdır.

Kategori II, Milli park: Ekosistem korunması ve rekreasyon amaçlı kullanım için ayrılmış sahalardır. Bu sahalarda: a) ekosistem veya ekosistemlerin ekolojik bütünlüğünü sağlamak için, b) arazi kullanımlarını düzenlemek, bu doğal alanların yapılaşmaya açılmasını önlemek için, c) çevresel açıdan bilimsel, eğitsel, ruhsal, rekreasyonel olanaklar sağlamak için, koruma altına alınmış sahalardır.

Kategori III, Doğa anıtları: Özel bir yapıya sahip doğal birimlerin korunması için ayrılmış statülerdir. Kültürel, estetik ya da doğal bir öneme sahip, bu açıdan nadir bir özellik gösteren herhangi bir yapıyı içeren kara veya deniz parçalarıdır.

Kategori IV, Habitat / Tür koruma sahaları: Önemli özelliğe sahip tür veya habitatların korunması için ayrılan ve yönetilen sahalardır.

Kategori V; Korunan deniz veya kara peyzajları: Uzun süredir insanlar tarafından kullanılan ve kullanım sonucunda kendine özgü bir ekolojik, estetik veya kültürel yapı oluşturan kara ve deniz parçaları bu statü altında korunur.

Kategori VI; İşletilen kaynaklar için koruma alanları: Önemli bir biyolojik çeşitliliğe sahip doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanımı doğrultusunda yönetilen sahalarda bu statü altında değerlendirilir (Anonymous 1998).

Ekolojiyi temel alan bu sınıflandırma sisteminde verilen fonksiyonlarda ise I. Kategoriden VI. Kategoriyeye doğru gidildiğinde insan-doğa etkileşiminin arttığı görülmektedir. I. Kategorideki alanlar sınırlı sayıda ziyaretçiye açık, minimum seviyede altyapı hizmetleri ve teknolojinin kullanıldığı alanlardır. II. ve III. kategorilerde ise alanın küçük bir bölümünde yol, turist merkezleri ve kamp alanı gibi turizm altyapı hizmetlerine izin verilmektedir. IV. kategoride, insan doğa etkileşimi daha da artmakta ve avcılık gibi faaliyetlere izin verilmektedir. V. Kategorideki alanlarda ise, çiftçilik ve konut gibi arazi kullanımlarının başlamasıyla beraber turizm aktiviteleri de artmaktadır. Son olarak, VI. Kategoride, madencilik, ormancılık ve ticari amaçlı balıkçılık serbest olurken, rekreasyon kullanımları da artış göstermektedir (Eagles and McCool 2003).

Çizelge 2. 2. IUCN komisyonları, çalışma bölgeleri ve alanları (Yücel 2010)

Bölgesel Programlar	Komisyonlar	Genel Çalışma Konuları
* Orta Amerika	* Ekosistem Yönetimi Komisyonu	* Ticaret ve biyoçeşitlilik
* Güney Amerika		* İklim Değişikliği
* Batı ve Orta Asya ve	* Eğitim ve İletişim Komisyonu	* Ekonomi
* Kuzey Afrika		* Ekosistem Yönetimi
* Batı Afrika	* Çevresel Ekonomi ve Sosyal Politika Komisyonu	* Eğitim ve İletişim
* Orta Afrika		* Çevre Mevzuatı
* Doğu Afrika		* Ormanları Koruma
* Güney Afrika	* Çevre Mevzuatı Komisyonu	* Cins
* Asya		* Deniz ve Kıyı Alanları
* Avrupa	* Türlerin Yaşamaları Komisyonu	* İzleme ve Değerlendirme
	* Dünya Koruma Alanları Komisyonu	* Politika, Biyoçeşitlilik ve Uluslararası Antlaşmalar
		* Korunan Alanlar
		* Sosyal Politika
		* Türler
		* Sürdürülebilir Kullanım
		* Trafik
		*Sulak Alanlar ve Su

2.1.4. Türkiye'deki Korunan Alan Sınıflandırma Sistemleri

Koruma alanları ilk kez 22.11.1978 tarihli Bakanlık onayı ile yürürlüğe giren “Ulusal Parklar ve Doğayı Koruma Alanlarının Ayrılmasında Kullanılacak Kriter ve Karar Esasları”na göre, ülkemizde a) Ulusal Parklar ve b) Doğa Koruma Alanları (i-Doğayı Mutlak Koruma Alanları, ii-Doğa Parkları, iii-Doğa Anıtları) adı altında ele alınmıştır (Anonim 1979). 09.08.1983 tarih ve 2873 sayılı “Milli Parklar Kanunu” ve ona bağlı olarak çıkarılan 12.12.1986 tarihli “Milli Parklar Yönetmeliği” Milli Parklar ve diğer koruma statüleri ile ilgili tanımları, bir alanın koruma alanı olarak ilanına ilişkin kriterler ile planlama ve koruma esaslarını belirlemiştir. Bunu izleyen yıllarda, 2872 sayılı “Çevre Yasası’nın 9. maddesi uyarınca “Özel Çevre Koruma Bölgeleri” tespit edilerek 13.11.1989 tarih ve 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve daha sonraki yıllarda değişik tarihlerde çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ile korunmaktadır (Demirel 2005). Ülkemizdeki önemli doğal alanlar birçok farklı

koruma statüsüyle korunmaktadır. Hatta bazen tek bir alana birkaç koruma statüsü verilmektedir. Çizelge 2.3'te gösterilen koruma statülerinin bir kısmı ulusal mevzuatımıza göre ilan edilirken, bir kısmı da uluslararası sözleşmelere dayanarak oluşturulmuştur.

Çizelge 2. 3. Türkiye’de yürürlükte olan yerinde koruma (İn-situ) programları(Anonim 2018c, Anonim 2018d, Anonim 2018e)

Koruma Alanları	Tesis Yılı	Sorumlu Kuruluş	Sayısı
Milli Park	1958	Tarım ve Orman Bakanlığı	43
Tabiat Parkı	1983	Tarım ve Orman Bakanlığı	229
Tabiat Koruma Alanı	1987	Tarım ve Orman Bakanlığı	30
Tabiat Anıtı	1988	Tarım ve Orman Bakanlığı	111
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	1966	Tarım ve Orman Bakanlığı	81
Ramsar Alanları	1994	Tarım ve Orman Bakanlığı	14
Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan		Tarım ve Orman Bakanlığı	46
Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan		Tarım ve Orman Bakanlığı	9
Özel Çevre Koruma Bölgesi	1988	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	16
Doğal Sit Alanları	1973	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2430

2.1.4.1. Milli parklar, tabiatı koruma alanları, tabiat parkları, tabiat anıtları

Türkiye’de milli park kavramının ilk tartışmaya açılması 1940’lı yılların sonuna rastlamaktadır. Ülkemizde ilk kez Prof. Selahattin İnal 1948 yılında yayınladığı "Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" adlı eserinde “Milli Park” deyimini kullanmıştır. Milli park kavramı 31 Ağustos 1956 tarihinde yürürlüğe giren 6831 Sayılı Orman Yasasının 4. ve 25. maddesi ile uygulama alanına girmiştir. Söz konusu Kanun’un 4. maddesinde ormanlar “vasıf ve karakter” bakımından “Muhafaza Ormanları, Milli Parklar, İstihsal Ormanları” olarak ayrılmıştır. Buradan “Milli Park” bir orman türü gibi gösterilerek orman dışındaki diğer ekosistemlerin milli park olarak ayrılamayacağı gibi milli park deyiminin tanımına uymayan bir anlam çıkmaktadır (Yücel ve Babuş 2005).

Bu maddeye göre 1958 yılında ilan edilen Yozgat Çamlığı Milli Parkı ilk ulusal parkımız olmuştur. Bu yasa ile 17 milli park ilan edilmiştir.

Orman Yasası'nın 25. maddesinde Milli Park sisteminin amaçları anlatılmaktadır:

- Parkı bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanmak,
- Doğayı korumak,
- Gelecek nesiller için ülkenin estetik değerlerini korumak,
- İnsanların çeşitli sportif ve rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak,
- Turizm kaynaklarını geliştirmek.

Ancak değerli kaynakların korunması için Orman Yasasının getirdiği yasal çerçevenin tek başına yeterli olamayacağı fark edilmiş ve orman alanları dışındaki yerlerde de koruma alanları oluşturabilmek amacıyla 9.8.1983 tarihinde 2873 sayılı Milli Park Kanunu yürürlüğe girmiştir (Anonim 2000).

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2. maddesinde tanımlanan ve bu Kanunun 3. maddesi uyarınca belirlenen “Milli Parklar”, “Tabiat Parkları”, “Tabiat Anıtı” ve “Tabiatı Koruma Alanları” hassas yöreler olarak belirlenmektedir (Özbay 2008).

Bu kanunun amacı “Milli Park”, “Tabiat Parkı”, “Tabiatı Koruma Alanı” ve “Tabiat Anıtı” olarak belirlemiştir. Bu yasanın amacı ilk maddesinde belirtildiği gibi; Yürürlükteki Milli Parklar Kanunu'na göre yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektir (Anonim 1983).

Milli Park; Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını,

Tabiatı Koruma Alanı; Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amacıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını,

Tabiat Parkı; Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade eder (Yücel 2010).

Tabiat Parkı olarak ayrılacak yerlerde;

1. Ulusal veya bölge düzeyinde üstün doğal fizyocoğrafik yapıya, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliklerine ve manzara güzellikleri ile rekreasyon potansiyeline sahip olmalıdır.
2. Kaynak ve manzara bütünlüğü sağlayacak yeterli büyüklükte olmalıdır.

3. Bilhassa açık hava rekreasyonu yönünden farklı ve zengin bir potansiyele sahip olmalıdır.
4. Mahalli örf ve adetlerin, geleneksel arazi kullanma düzeninin ve kültürel manzaraların ilgi çeken örneklerini içermelidir.
5. Devlet mülkiyetinde olmalıdır.

Tabiat Anıtı; Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarını, ifade eder (Yücel 2010).

Milli Parklar Kanunu'nun 14. Maddesiyle bu kanun kapsamına giren yerlerde aşağıdaki faaliyetler yasaklanmıştır:

- Doğal ekolojik denge ve doğal ekosistem bozulamaz.
- Yaban hayatı tahrip edilemez.
- Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz.
- Doğal dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz.
- Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ile tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca gereksinim duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında, kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne şekilde olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim alanları dışında iskân yapılamaz.

2.1.4.2. Yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahaları

Yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahaları ile ilgili yönetmeliğin 2. maddesinde yaban hayatı koruma sahaları, yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahalardır. yaban hayatı geliştirme sahaları ise av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahalardan tanımlanmaktadır. (Anonim 2013)

2.1.4.3. Özel çevre koruma bölgeleri

Tarihi, doğal, kültürel vb. değerler açısından bütünlük gösteren ve gerek ülke gerekse dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan alanlardır (Anonim 2008a). Akdeniz Eylem Planı (AEP)

1988“de yürürlüğe konduğunda, planın genel hedeflerine ulaşılması amacıyla “Çevre Koruma Konseyi” oluşturulmuş ve “Özel Çevre Koruma Alanı” kavramı yasal statü kazanmıştır. Çevre Kanununun 9. Maddesi uyarınca belirlenen Özel Çevre Koruma Alanlarının çevresel değerlerinin korunması, mevcut çevresel sorunları ile ilişkilendirilmesi ve sahip oldukları biyolojik ve ekolojik kaynakların yanı sıra tarihi, kültürel değerlerinin de korunması ve geliştirilmesi amacıyla 1989 yılında 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayınlanmış ve yürürlüğe konmuştur. Bugüne kadar ülkemizde tescil edilmiş 15 “Özel Çevre Koruma Alanı” bulunmaktadır. Bu alanlar, basta deniz kaplumbağalarının yumurtlama alanları ve Akdeniz foklarının yerleşim bölgeleri olmalarından dolayı biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi için Aranılan Esas ve Şartlar (Özbay 2008)

- Tarihi, arkeolojik ve kültür zenginliği bulunan,
- Kara ve su ekosistemi bir bütünlük ve devamlılık gösteren,
- Kendine has biyolojik, ekolojik ve jeomorfolojik özellikleri olan,
- Bitki, hayvan, kuş ve balık gibi canlılar bakımından tabii biyolojik zenginliğe sahip olan,
- Yangın gibi, maden kaynakları işletilmesi gibi değişik baskılarla ekosistemi fazla değişikliğe uğramamış veya biyolojik zenginlikleri kaybolmamış bulunan,
- Tarım, madencilik ve sanayi gibi dış tesirlerin baskısından uzak kalmış ve uzun vadede bu tesirlerin etkili olamayacağı, korunması kolay olan,
- Gelişmiş yerleşim bölgeleri dışında kalan ve uzun vadede oturma uygun olmayan,
- İhtiva ettiği biyolojik ve ekolojik özelliklerin bozulmadan kalmasını ve devamlılığını sağlayacak, çevresindeki diğer tarım ve endüstriyel faaliyetlerin kirlетici tesirlerinden fazla etkilenmeyecek büyüklükte (ideal saha büyüklüğü en az 3000 ha.’dır. Fakat yörenin özelliğine göre 1000 ha ve hatta ada gibi özel durumlarda daha küçük alanlar düşünülebilir).
- Nesli tehlikedeki bitki ve hayvanların korunmasında önem taşıyan,
- Turizm, rekreasyon, avcılık bakımından korunması ve geliştirilmesi uygun olan alanlar Özel Çevre Koruma Alanları kapsamına alınmaktadır.

2.1.4.4. Doğal Sit Alanları

Kültür Bakanlığınca kültürel varlıklarımızın yanı sıra doğal varlıklarımızın da yerinde korunması amacıyla ilk olarak 1973'de çıkarılan "Eski Eserler Kanunu'nda yer alan "tabii (doğal) sit" kavramıyla çalışmalar başlatılmış olup, 1983'de çıkarılan "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" ile de "sit" tanımının yanı sıra "tabiat varlığı" tanımı da getirilmiş, tabiat varlığı tanımına mağaralar, kaya sığınakları, özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları da dahil edilmiştir.

Doğal sit alanlarına, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 659 sayılı ve 5.11.1999 kararı ile açıklık getirilmiştir. Bu tanıma göre Doğal Sit: "Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gereken alanlar" olarak belirlenmiştir (Gülersoy ve Zeren 2003).

Şu anda yürürlükte olan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma yasaları, denetim ve yönlendirmeyi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile, ülke çapında on yedi merkezi olan Koruma Kurullarına bırakmaktadır. Yüksek kurulun görevi, korunmada uygulanacak ilkeleri belirlemek ve ortaya çıkacak sorunlarda Kültür Bakanlığına görüş bildiren bir danışman kuruluş olmaktır. Türkiye'de koruma konusunda en üst organ olan bu kurulun 8 üyesi bürokrat, 6 üyesi akademisyendir. Yüksek kurul ilke koyma yetkisine dayanarak "Doğal Sit Alanları'nı üçe ayırmıştır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 651 sayılı ve 5.11.1999 tarihli ilke kararına göre;

- **1. Derece Doğal Sit Alanları**, bilimsel muhafaza açısından evrensel değeri olan, ilginç özellik ve güzelliklere sahip olması ve ender bulunması nedeniyle kamu yararı açısından mutlaka korunması gerekli olan, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak alanlardır.
- **2. Derece Doğal Sit Alanları**, doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yanında, kamu yararı göz önüne alınarak kullanıma açılacak alanlardır. Bu alanlarda, turizm yatırım ve turizm işletme belgeli turistik hizmete yönelik yapılar dışında herhangi bir yapılaşmaya gidilemez. Buralardaki yoğunluk Koruma Kurulları tarafından belirlenir.
- **3. Derece Doğal Sit Alanları**, Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de göz önünde tutularak konut kullanımına açılacak alanlar olarak belirlenmiştir.

2.1.4.5. Ramsar Alanları

Sahip olduğu biyolojik çeşitlilik nedeniyle dünyanın doğal zenginlik müzeleri olarak kabul edilen sulak alanlar; doğal işlevleri ve ekonomik değerleriyle yeryüzünün en önemli ekosistemleridir. Sulak alanlar;

- Yeraltı sularını besleyerek veya boşaltarak, taban suyunu dengeler. Sel sularını depolayarak, taşkınları kontrol ederek, kıyıları deniz suyunun girişini önleyerek bölgenin su rejimini düzenlerler.
- Buldukları yörede nem oranını yükselterek, başta yağış ve sıcaklık olmak üzere yerel iklim elemanları üzerinde olumlu etki yaparlar.
- Tortu ve zehirli maddeleri alıkoyarak ya da besin maddelerini (azot, fosfor gibi) kullanarak suyu temizler.
- Tropikal ormanlarla birlikte yeryüzünün en fazla biyolojik üretim yapan ekosistemleridir.
- Başta balıklar ve su kuşları olmak üzere gerek ekolojik değeri, gerekse ticari değerleri yüksek, zengin bitki ve hayvan çeşitliliği ile birçok türün yaşamasına olanak sağlarlar.
- Yüksek bir ekonomik değere sahiptirler. Balıkçılık, tarım ve hayvancılık, saz üretimi, turizm ve ulaşım olanaklarıyla bölge ve ülke ekonomisine önemli katkı sağlarlar.

Ramsar kriterleri;

1. Bir sulak alan eşine az rastlanır veya sıra dışı biyo-coğrafi bölgedeki sulak alanlara dair özgül bir örnek oluşturuyorsa; (nadirlik, tipiklik)
2. Bir sulak alan kayda değer miktarda nadir, tehlikeye düşebilir veya tehlike altındaki bitki ve hayvan türlerini destekliyorsa veya bu türlerin bir veya daha fazla bireylerini (kayda değer sayıda) içeriyorsa;
3. Bir sulak alan flora ve faunanın özellikleri ile kalitesinde dolaylı bir bölgenin ekolojik ve genetik çeşitliliğini sürdürebilmek için özel bir değere sahipse veya; Bir sulak alan, endemik bitki veya hayvan türleri veya toplulukları açısından özel bir değere sahipse veya; Bir sulak alanın değerlerini, verimliliğini veya çeşitliliğini gösterecek özellikteki su kuşu gruplarından önemli sayıda su kuşunu düzenli olarak destekliyorsa uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir.

4. Bir sulak alan, bitki veya hayvanların biyolojik döngülerinin kritik safhalarında bu bitki ve hayvan türlerine habitat olması açısından özel bir öneme sahipse uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir.
5. 20.000 su kuşunu düzenli olarak destekliyorsa uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir.
6. Popülasyonlar hakkında veri edinmenin mümkün olduğu yerde bir sulak alan, su kuşlarının bir tür ya da alt türlerinin popülasyonundaki bireylerin %1'ini düzenli olarak destekliyorsa uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir.
7. Önemli bir oranda doğal balık alt türlerini, veya ailelerini, yaşamevrelerini, sulak alanın yararları ve/veya değeri, dolayısıyla küresel biyolojik çeşitliliğine işaret eden türler arası ilişkileri ve/veya popülasyonları barındırıyorsa uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir.
8. Sulak alanın içinde veya buna bağlı başka bir yerde, balıklar için önemli bir besin kaynağına sahipse, yumurtlama ortamı ise veya yavru balıkların beslenme ve barınma ortamı ve/veya balıkların göç yolu üzerinde bulunuyorsa uluslararası öneme sahip sulak alan olarak nitelendirilebilir.
9. Sulak alan, sokuşları dışında sulak alana bağlı tür veya alttürlerin dünya popülasyonunun %1 'ni düzenli olarak bulunduruyorsa uluslararası sulak alan olarak nitelendirilebilir (Çağırnkaya ve Meriç 2013).

2.2. KAYNAK ÖZETLERİ

Sever (1998)'in yapmış olduğu 'Yozgat Çamlığı Milli Parkı'nın Koruma, Kullanım Ve Geliştirme İlkeleri Üzerine Bir Araştırma' isimli çalışmada Yozgat Çamlığı Milli Parkı' nın koruma, kullanım dengesi içinde hizmete sunulabilmesi için; mevcut sorunların tespiti ve çözümüne yönelik alınması gerekli tedbirlerin belirlenmesi, korunması gerekli ve kullanıma açılacak bölgelerin saptanması ve bu alanlara yönelik önlem ve önerilerin getirilmesi amaçlanmıştır. Tez çalışmasında önce Dünya ve Türkiye'deki doğa koruma ve milli park çalışmalarına değinilmiş, uluslararası ve ulusal milli park planlama, sınıflandırma, yönetim ve zonlama kriterleri incelenmiştir. Daha sonra Yozgat Çamlığı Milli Parkı' nın sahip olduğu kaynak değerleri ve mevcut sorunları ortaya konmuş ve alana getirilecek önerilere ışık tutması açısından kullanıcıların alandan beklentileri ve genel görüşlerini saptayan anket çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak plansız gelişim ve denetimsiz kullanım nedeniyle alanın sahip

olduğu kaynak değerlerinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu tespit edilerek sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Kaplan (2000)'ın yapmış olduğu 'Ülkemizdeki Doğal Korunan Alanlarla İlgili Yürürlükteki Yasal Durumun İrdelenmesi Yenice-Çitdere Tabiatı Koruma Alanı Örneği' adlı çalışmada, ülkemizde doğa koruma alanında yapılan düzenlemeler ve meydana getirilen koruma statüleri incelemeye alınmıştır. Bu amaçla, öncelikle doğa korumadaki gelişmeler ile koruma - kullanım dengesi üzerinde durularak konuyla ilgili temel bilimsel eserlere, uluslararası çalışmalara başvurulmuş, ülkemizde korumaya alınan doğal alanlarla ilgili yasal düzenlemeler ile kurum ve kuruluşların faaliyetleri araştırılmıştır. Anıtsal özelliklere sahip yapraklı ağaç türlerinden bireyler ile 300 dolayında bitki türünün bulunduğu nadir orman ekosistemini temsil eden Yenice-Çitdere Tabiatı Koruma Alanı'nın genel durumu ile kaynak değerleri bakımından doğal özellikleri ortaya konularak değerlendirilmesi yapılmıştır.

Erduran (2003)'ın yapmış olduğu 'İlgaz Dağı Milli Parkının Koruma Ve Kullanım İlkeleri Açısından Turizm-Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma' isimli çalışma İlgaz Dağı Milli Parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri doğrultusunda turizm-rekreasyon potansiyelinin ölçüt karneleri yöntemi ile belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışmada koruma ve kullanım ile ilgili ilkeler belirlenerek doğa koruma, milli park, turizm, rekreasyon kavramları açıklanmıştır. Alanının sahip olduğu kaynak değerleri ölçüt karneleri yöntemi ile değerlendirilerek her bir ölçüt için kullanım ve koruma ilkeleri belirlenmiş ve alanın toplam kullanılabilir turistik potansiyeli hesaplanmıştır. Bu veriler doğrultusunda alanın gelişimi öngörülmektedir. Kullanılabilir turizm potansiyelinin yüzde olarak ifade edilmiştir ve benzer alanlarla karşılaştırılma olanağı sağlanmıştır. Alanın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen ve farklı meslek grupları ile yapılan anket çalışmasının sonuçlarından yararlanılmıştır.

Caner (2007)'in yapmış olduğu 'Ulusal ve uluslararası doğa koruma kriterleri ve Natura 2000' isimli bu çalışmada Türkiye'nin, AB doğa koruma politikasına uyumlu hale getirmesi gereken ulusal doğa koruma kriterlerine ilişkin mevcut durumun ve sorunların ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaçla, uluslararası koruma kriterleri ayrıntılı olarak incelenmiş, ardından Türkiye'deki doğa koruma ölçütlerine ilişkin mevcut durum ortaya konmuştur. AB'ne üyelik sürecinde doğa koruma konusunda yapılması gerekenlerin daha iyi anlaşılması için Natura 2000'e ilişkin bilgiler aktarılmış ve Türkiye'nin bu bağlamda bulunduğu noktaya değinilmiştir. Sonuç olarak genel bir değerlendirmenin ardından ulusal

doğa koruma kriterlerinde saptanan sorunlara ilişkin bir sonuç tablosu üretilmiş ve bu sorunların giderilmesi için öneriler getirilmiştir.

Kabaş (2007)'in yapmış olduğu 'Troya Tarihi Milli Parkı'nın Turizm Ve Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma' isimli bu çalışmada; alanın doğal ve kültürel özellikleri anlatılmış ve ölçüt karneleri yöntemine göre her bir ölçütün değerlendirilmesi yapılmıştır. Buna göre; toplam kullanım değeri % 56,7, toplam koruma değeri % 48,9 ve toplam kullanılabilir turistik potansiyel değeri ise % 7,8 olarak belirlenmiştir. Gerek yerel halkın, gerekse yerli ve yabancı turistlerin alandan beklentilerini ve alanda gördükleri eksiklikleri saptayabilmek amacıyla aynı zamanda alanda bir anket çalışması yürütülmüştür. Buna göre, ankete katılanların büyük bir oranı alanda rekreasyonel alt yapı eksikliğini vurgulamışlardır. Alınan sonuçlar, diğer sonuçlarla birlikte değerlendirilmiş ve alanın kaynak değerlerinin korunarak, turistik ve rekreasyonel kullanımın geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konmuş, alanla ilgili öncelikler değerlendirilmiştir.

Özbay (2008)'in yapmış olduğu 'Doğa Koruma Alanlarında Planlama Çalışmaları Ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Yönetim Planı Önerisi' adlı çalışmada, doğa koruma alanı sınıflandırmasında önemli bir yeri olan tabiat parklarında etkin bir yönetim planının nasıl olacağı sorusundan yola çıkarak, dünyada ve ülkemizde var olan doğa koruma sistemleri ve yasal durum ortaya konmuş, uluslararası koruma örgütleri ile ulusal doğa koruma rehberleri incelenerek, başarılı örnek alanlardaki yönetim planları anlatılmıştır. Ülkemizde doğal açıdan önemli alanların korunmasındaki sorunlar; korunan alanlardaki kurumların yetki karmaşası, kaynak araştırmalarının yetersizliği, hazırlanan planların uygulama kısmında büyük problemlere neden olan yerel halk katılımının eksikliği olarak tespit edilmiş ve sorunların çözümü için etkili bir yönetim planı önerisi ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı için geliştirilmiştir.

Demir (2010)'in yapmış olduğu 'İspir-Yedigöller Ve Çevresinin Korunan Alan Kriterleri Yönünden Araştırılması' adlı çalışmada; İspir-Yedigöller ve çevresine ait farklı format ve içerikteki verilerin CBS kullanılarak birbirleri ile ilişkilendirilmesi ve gerekli arazi çalışmaları yürütülmesi sonucunda, Doğa Koruma alanlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, araştırma alanı doğa koruma kriterleri yönünden incelenmiş ve koruma gerekliliği ortaya konmuştur. Doğal, Kültürel ve Rekreasyonel kaynaklar her bir koruma alanı için doğa koruma kriterlerine göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Doğa koruma kriterleri yönünden incelenen her koruma alanı için,

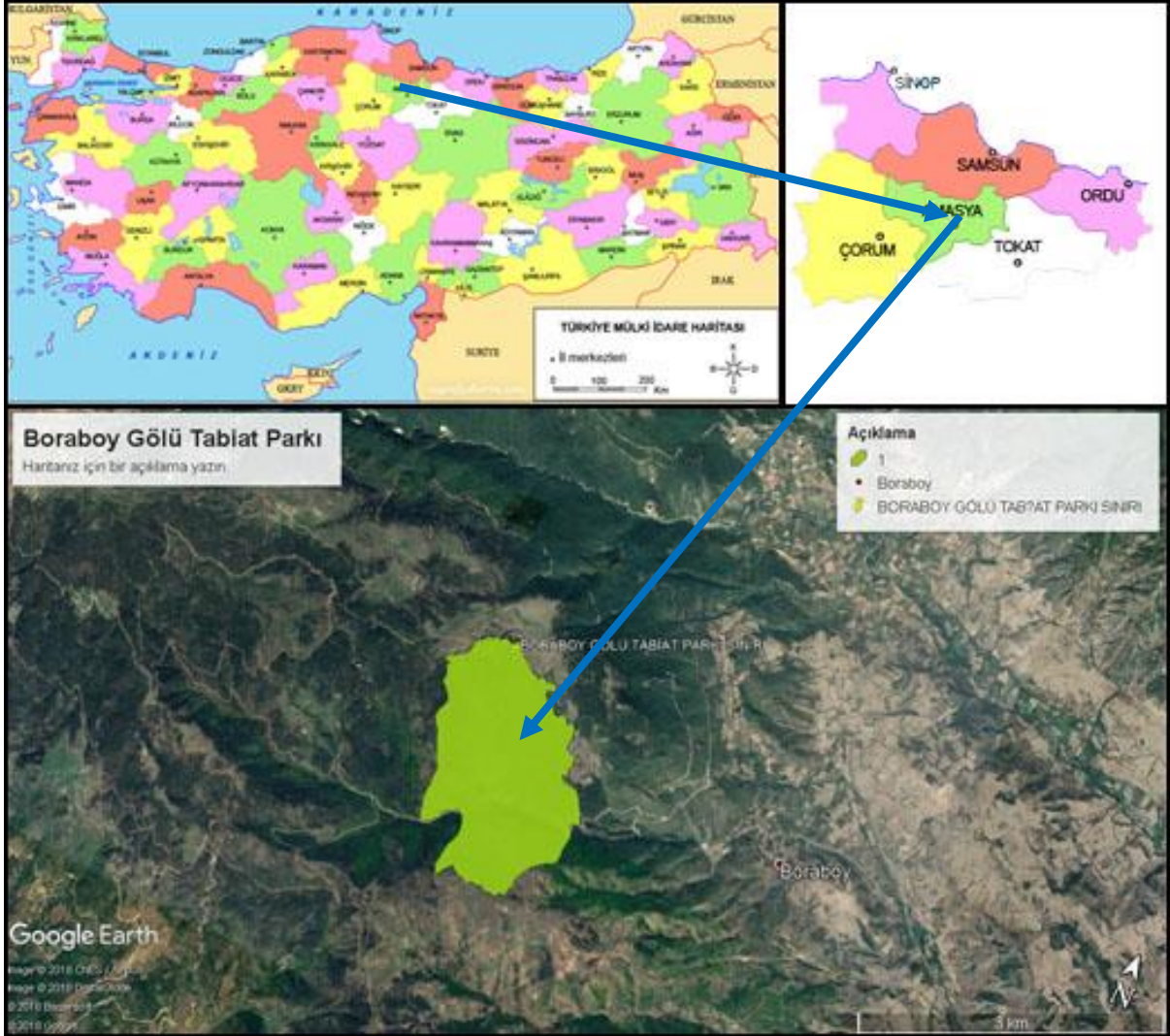
potansiyel uygunluk haritaları hazırlanmış ve elde edilen korumaya uygun alanların haritaları GIS ortamında toplanarak Doğa Koruma Haritası oluşturulmuştur. Araştırma sonucuna göre toplam alanı 210330.25 ha olan çalışma alanı doğa koruma kriterleri yönünden oluşturulan bölgeleme sistemine göre koruma bölgelerine ayrılmıştır. Deniz seviyesinden yüksekliği 2900-3040 m. arasında değişen ve yedi büyük gölden oluşan Yedigöller Bölgesi, üstün doğal coğrafik yapıya, rekreasyonel potansiyele, bitki örtüsüne, yaban hayatı özelliklerine ve manzara güzelliklerine sahip olmasından dolayı Milli Parklar Kanunu kapsamında Tabiat Parkı statüsünde korunması gerekliliği belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışma ile araştırma sahasında bundan sonra yapılacak çalışmalar için envanter veri tabanı oluşturulmuştur.

Yeşil (2010)'in yapmış olduğu 'Tabiat Parkı: Türkiye Ve Almanya Karşılaştırması' isimli bu çalışmada; Türkiye'de ki tabiat parklarının mevcut durumunun incelenmesi ve kurumsal yapısının irdelenmesiyle, tabiat parklarının işleyişinin ne şekilde daha iyi hale getirilebileceği sorusuna cevap aranmaktadır. Bu kapsamda tabiat parkları konusunda Türkiye ve Almanya çapında bir araştırma yapılmıştır. Tezde tabiat parkı peyzajı ve korunması, turizm ve rekreasyonu, yönetim ve organizasyonu, planlama stratejileri, sürdürülebilir bölgesel kalkınması ve tabiat parkında iletişim konularına değinilmektedir. Almanya'dan üç, Türkiye'den iki olmak üzere toplam beş tabiat parkının karakteristikleri, çekicilikleri, kaynak değerleri, korunmaları, yönetimleri, finansmanları, yasal sorumluları, rekreatif olanakları üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Türkiye'de ki ve Almanya'da ki tabiat parklarını daha iyi analiz edebilmek için Swot analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları Türkiye'de ki tabiat parklarının yönetim, doğa koruma, iletişim ve sürdürülebilir gelişim açısından zayıf olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda ortaya konulan eksiklikler ve tehditler doğrultusunda koruma-kullanma dengesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini Amasya ili Taşova ilçesinde bulunan Boraboy Gölü Tabiat Park'ı oluşturmaktadır. 2013 yılında Tabiat Parkı ilan edilmiş ve 255,34 hektarlık alanı kapsamaktadır (Şekil 3.1). Boraboy Gölü Tabiat Parkı; Orta Karadeniz Bölgesinde Amasya ili Taşova İlçesi sınırlarında yer almaktadır.

Şekil 3. 1. Boraboy Gölü Tabiat Parkı ve Yakın Çevresi (Anonim 2018g)

Araştırmanın yardımcı materyalini araştırma konusu ile paralellik gösteren konularda yapılmış yayınlar (kitap, dergi, tez, makale, araştırma raporları vb.) ve araştırma alanına ait doğal ve kültürel peyzaj özelliklerine ilişkin veriler, literatür taramaları, alanda yapılan gezi ve gözlemler, yöredeki uzman ve yöneticilerle yapılan görüşmeler, araştırma alanına ilişkin gerçekleştirilmiş çalışmalar, harita ve planlar oluşturmuştur.

3.2. Yöntem

Boraboy Gölü Tabiat Parkı örneğinde Doğa Koruma Alanlarının Peyzaj Mimarlığı açısından incelenmesi ve bu doğrultuda çeşitli öneriler getirilmesini amaçlayan bu çalışmanın yöntemi; konu ile ilgili olarak yapılan literatür çalışmaları doğrultusunda araştırma alanındaki her türlü gözlem ve incelemelerin değerlendirilmesi ve bunun sonucunda çeşitli kullanım önerilerinin ortaya konulması esasına dayanmaktadır.

Araştırmanın ilk aşamasında detaylı olarak yapılan literatür araştırma sonucunda; doğa koruma ile ilgili tanım ve kavramlar, doğa korumanın tarihsel gelişimi, ülkemizin doğa koruma konusunda taraf olduğu sözleşmeler, korunan alanların sınıflandırılması ve sınıflandırma kriterlerine yer verilmiştir. Elde edilen bu veriler ışığında ikinci aşamada; çalışma alanı olarak belirlenen Boraboy Gölü için mevcut durumu ortaya koymak amacı ile arazi çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda alana ait doğal ve kültürel veriler elde edilmiştir. Ayrıca alana ait fotoğraf çekimleri gerçekleştirilmiştir. Alana ait doğal ve kültürel peyzaj özellikleri incelenmiş, alan ekolojik, yasal durum, tarihi ve bilimsel, sosyo-ekonomik ve turizm-rekreasyon açısından değerlendirilmiştir. Son aşamada ise; alanın koruma kullanım dengesi içerisinde sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

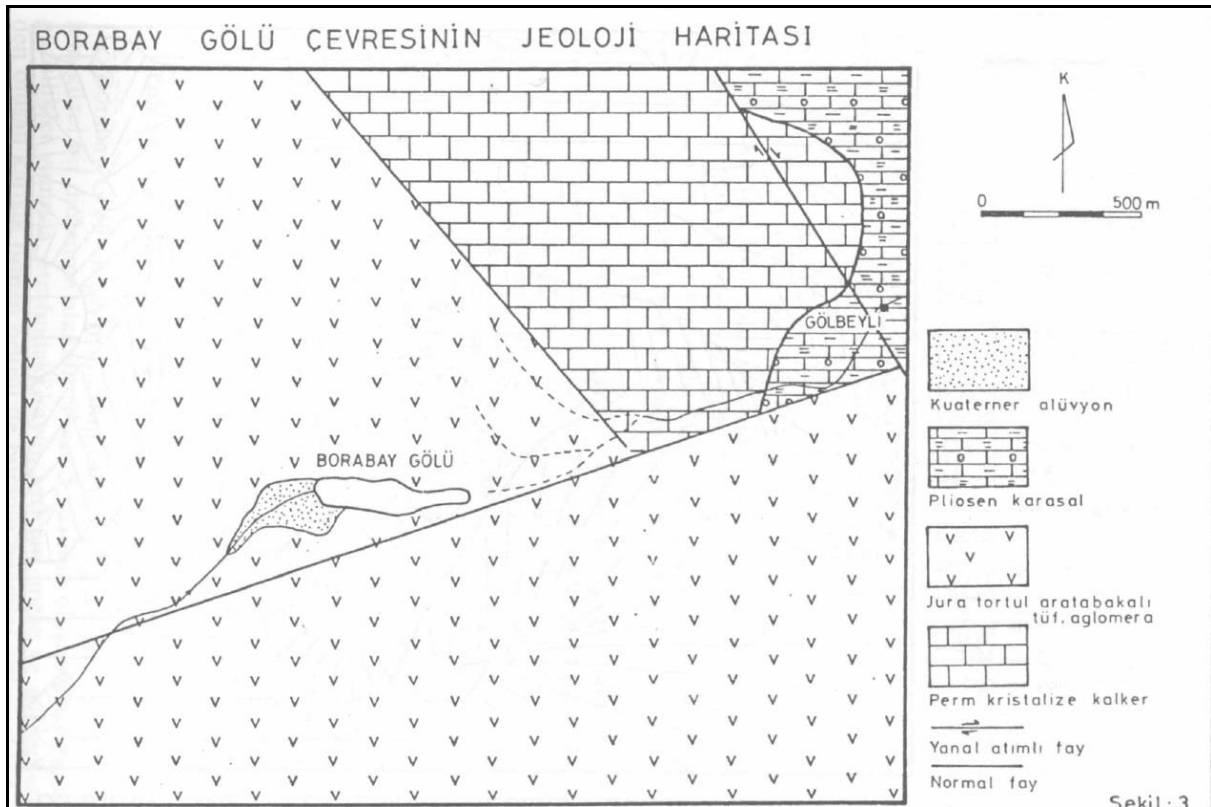
4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Araştırma Alanının Doğal Peyzaj Özellikleri

4.1.1. Jeolojik Yapı

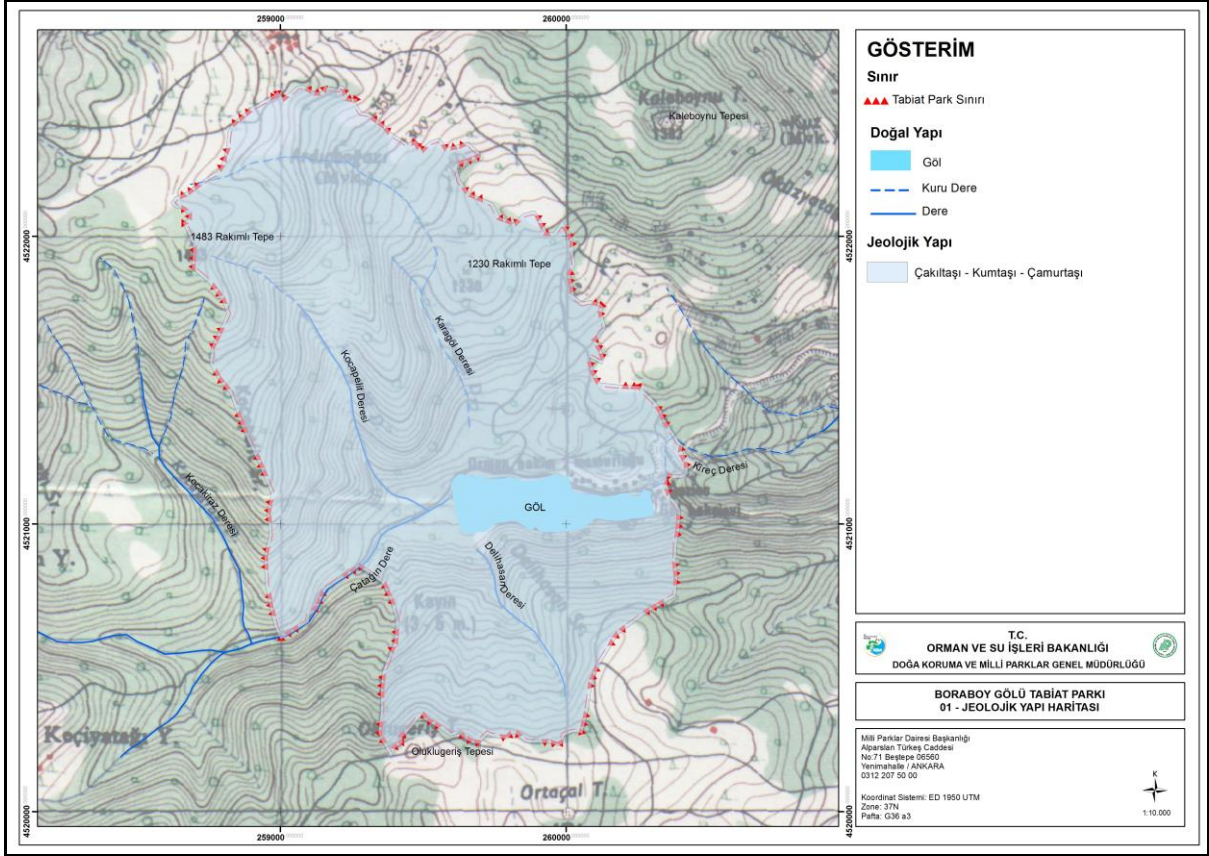
Sahanın jeolojik yapısı, Perm kristalize kalkerler, Jura tortul ara tabakalı tuf ve aglomeralar ile Pliosen karasal tortullu litolojik birimlerden oluşan Boraboy Gölü çevresinde, en geniş alanı kaplayan Jura formasyonu, tuf ve aglomeralar ile kil ve kumtaşları ile ara tabakalı olup, aglomeraların içinde bulunan diabaz-andezit parçaları ve porfirit kırıntıları tüflerle çimentolanmıştır (Şekil 4.1). Bu yapı Karadeniz Bölgesi'nin iklim koşulları altında heyelan olaylarına uygun bir ortam hazırlamıştır.

Boraboy Gölü'nün oluşumunu hazırlayan heyelan özellikleri Jura formasyonu ve Perm kalkerleri arasında bulunan fay hattı ile de ilgilidir. Bu fayın oluşturduğu zayıf zon ve kırık hattı boyunca derine sızan sular, tuf ve aglomeralar üzerinde meydana gelen kütle hareketini kolaylaştırmıştır. Tabiat Parkı alanı Kuzey Anadolu Fayı üzerindedir. (Doğu ve ark. 1994)

Şekil 4. 1. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Jeolojik Yapısı (Doğu ve ark. 1994)

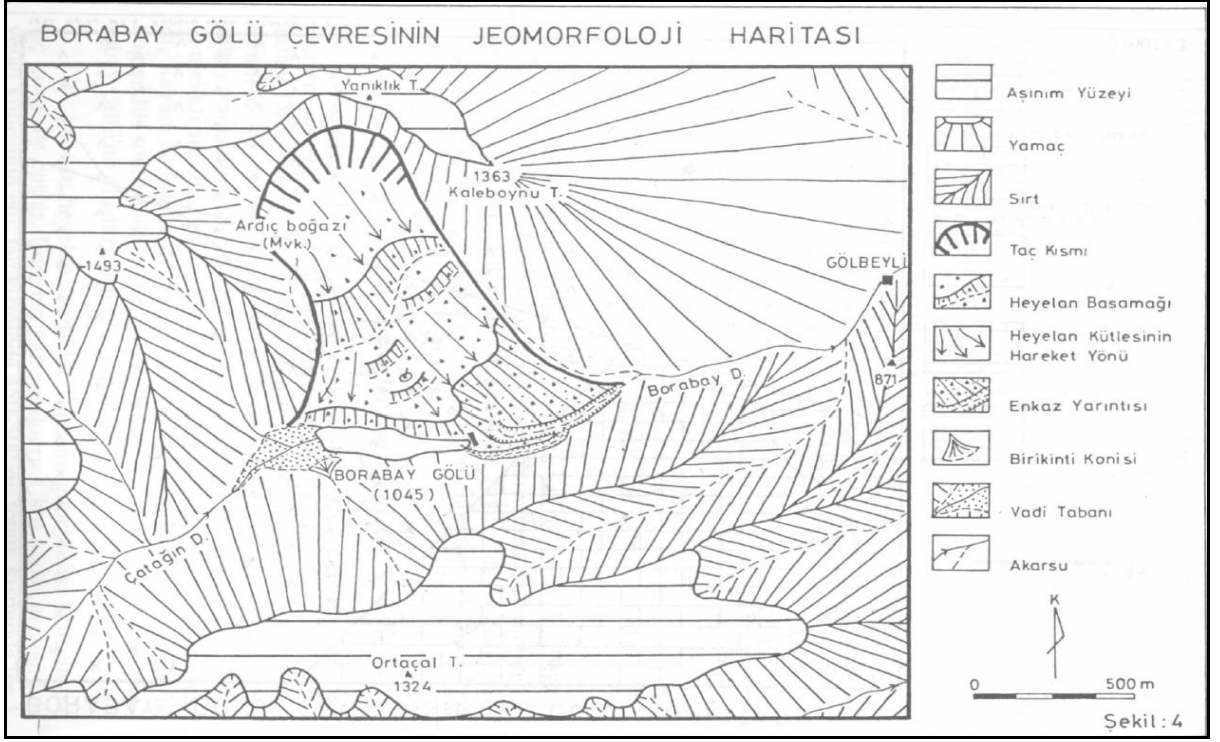
Şekil 4.2'de Orman ve Su İşleri Bakanlığından elde edilen alana ait jeolojik yapı haritası görölmektedir. Buna göre tabiat parkı sınırları içerisinde, jeolojik yapısının çakıl taşı-kumtaşı-çamurtaşından oluştuğu gözlemlenmektedir.

Şekil 4. 2. Jeolojik Yapı Haritası (Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

4.1.2. Topoğrafik ve Jeomorfolojik Yapı

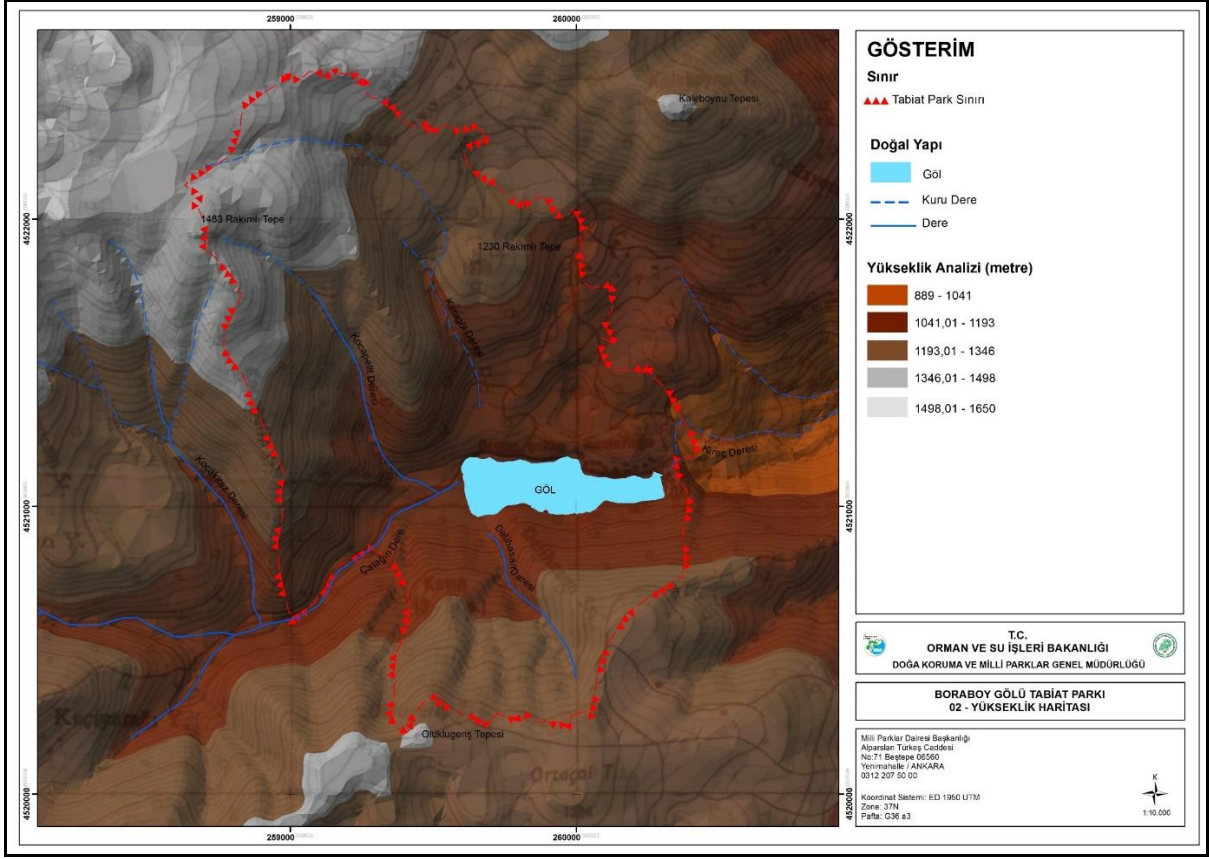
Boraboy Gölü, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümünün iç kesiminde, Amasya'nın kuzey- doğusunda yer alan heyelan seddi gölüdür. Türkiye'nin sayılı heyelan seddi göllerinden birisi olan Boraboy Gölü çevresinde 1300–1400 m.ler arasında uzanan aşımın yüzeyi, gölün yukarı kesiminde bulunan ve gölün yukarı kesiminde ki yaylalardan (Çukuralan, keçiyatağı vb. gibi yaylaları) başlayan ve Taşlı Dere, Kocakiraz Dere, Kocapelit Dere gibi birçok dere ve kuru derelerin beslenmesi oluşan Çatağın dere, Boraboy Deresinin içinden aktığı derin bir vadi ile yarılmıştır. Yamaç eğimi %80'i bulan Boraboy Vadisinin kuzey yamacında, Kaleboynu tepe ile Ardıç boğazı mevki arasında kalan bölümden başlayan heyelan sonrasında vadi, kayan malzeme ile tıkanmış ve vadi içindeki bu topoğrafik değişiklik sonrasında meydana gelen çukurlukta biriken sular, Boraboy Gölü'nü oluşturmuştur. (Şekil 4.3) (Doğu ve ark. 1994)

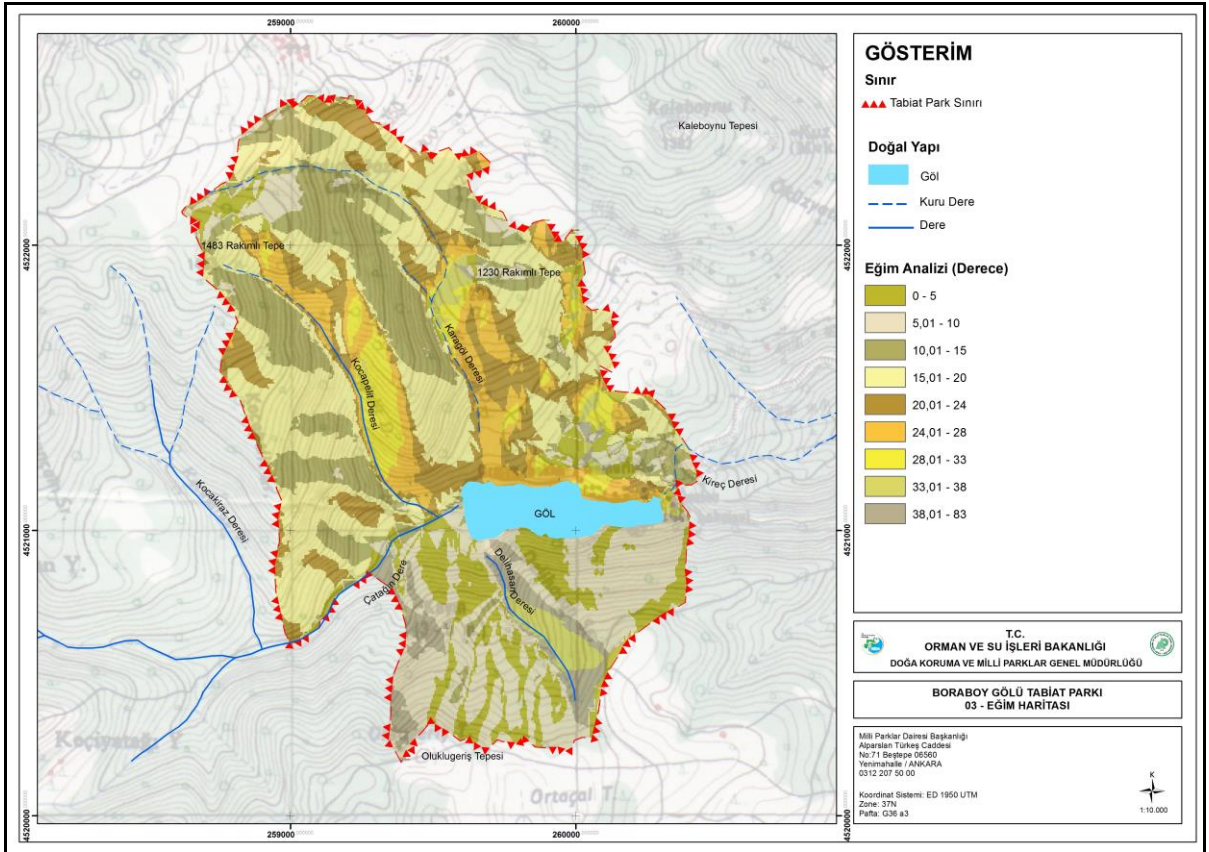
Şekil 4. 3. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Jeomorfoloji Haritası (Doğu ve ark. 1994)

Boyu 500 m olan Boraboy Gölü'nün, genişliği 40-110 m arasında değişmektedir. Şekli, içinde yer aldığı vadinin uzanışına uyan göl yaklaşık 3 km'lik bir alan kaplamakta olup, en derin yeri 11 m'dir. Seddin, taşkınlar nedeniyle yarılmasını önlemek için betondan bir bent üzerine inşa edilmiştir. Gölün fazla suları, bendin güney kısmındaki bir ayakla boşalmaktadır. Göl seviyesinin yağış ve ani kar erimelerine bağlı olarak aşırı derecede yükseldiği zamanlarda ise bendin kapakları da açılarak suların fazlası boşaltılmaktadır. Göl; Çatağın deresi ve yan derelerin getirdiği alüvyal ve kolüvyal malzeme ile dolmaktadır. Gölün batı kısmında bulunan yaklaşık 2-2,5 km'lik bu tip bir dolgu alanı, göle doğru gelişimini sürdürmektedir (Doğu ve ark. 1994).

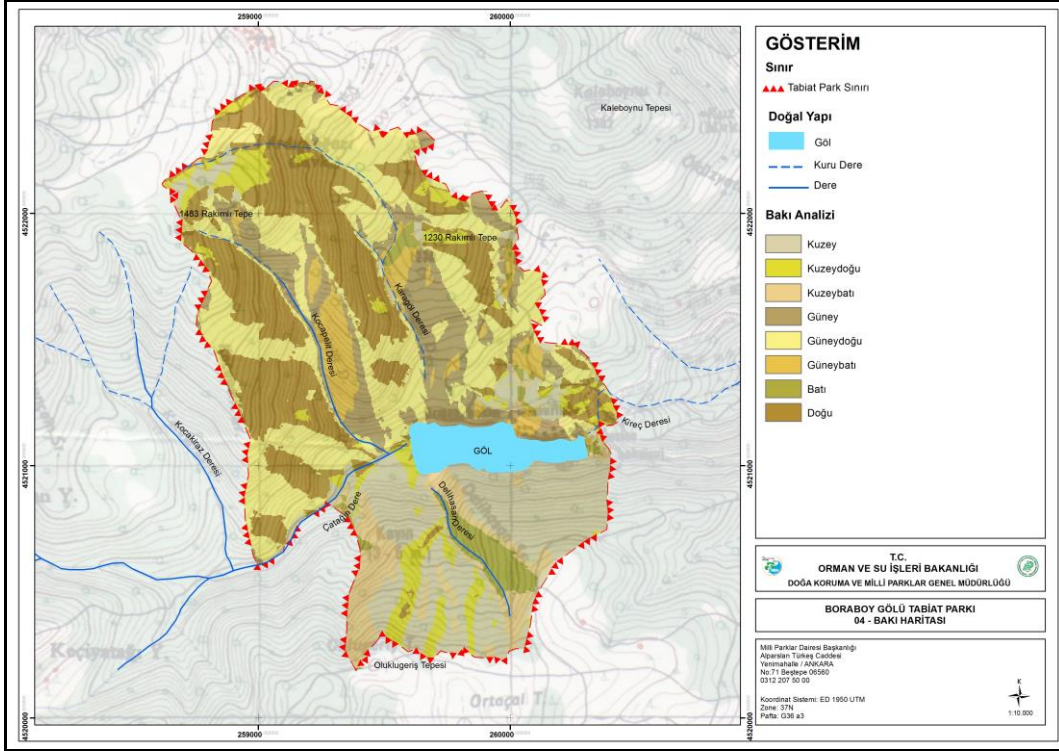
Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğünden alınan haritalarda (Şekil 4.4, Şekil 4.5, Şekil 4.6) Tabiat Parkı alanının yükseklik, bakı ve eğim durumu gözlemlenmektedir. Tabiat Parkı alanının en yüksek noktası 1483 m. rakımlı tepe olup (Şekil 4.4) , sahanın geneli yüksek eğime sahiptir (Şekil 4.5).

Şekil 4. 4. Yükseklik Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

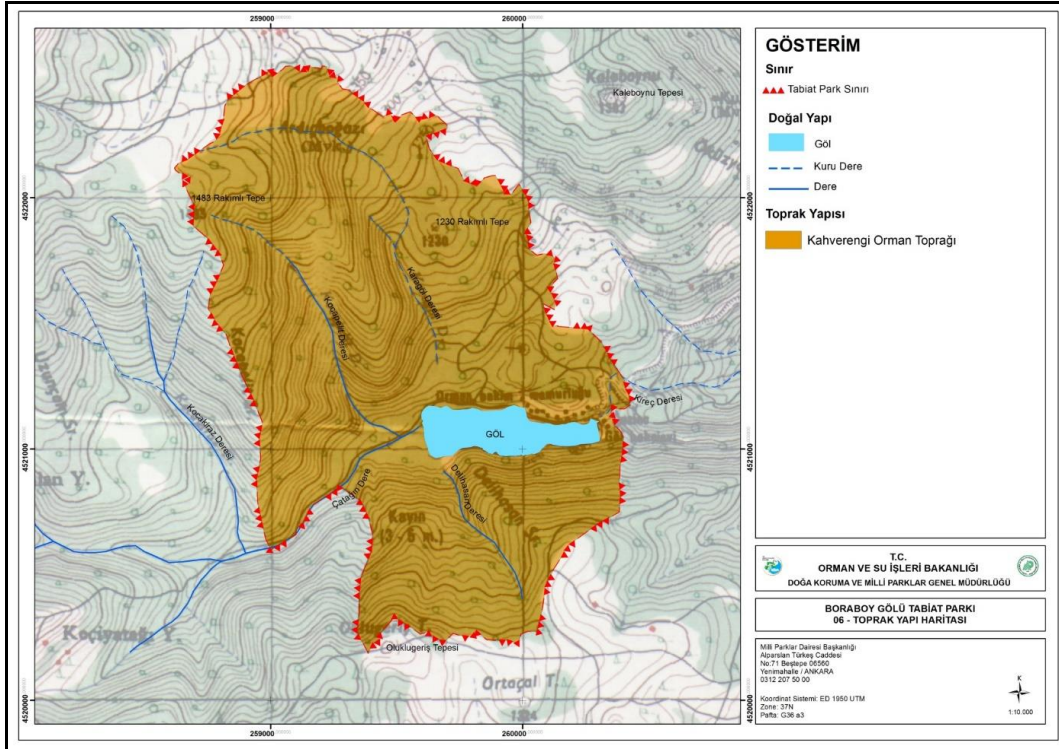
Şekil 4. 5. Eğim Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Şekil 4. 6. Bakı Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

4.1.3. Toprak Yapısı

Tabiat Parkının toprak yapısı “Türkiye Genel Toprak Amenajman Planlaması -1987” na göre dik (eğim>>%20), sığ- çok sığ (50 cm. den az) tarıma elverişli olmayan otlak ve ormana uygun kahverengi orman topraklarıdır (Şekil 4.7).

Şekil 4. 7. Toprak Yapı Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

4.1.4. İklim

İklim, bir bölgede uzun yıllar boyunca görülen hava olaylarının ortalamasıdır. Bir yerin konumuna, topografik yapısına, deniz ve büyük göllerden olan uzaklığına ve bitki örtüsüne bağlı olarak değişir. Bu nedenle küçük bir bölgede dahi farklı iklim tiplerine rastlamak mümkündür. Bunlara küçük iklim adacıkları (mikroklima) denilmektedir. Bir yerin iklimini ortaya koyabilmek için, o yerin iklim elemanlarının (sıcaklık, basınç, nem, yağış, rüzgâr, güneşlenme, buharlaşma vb.) uzun yılları kapsayan ortalama ve ekstrem değerlerinin incelenmesi gereklidir.

Amasya'da Karadeniz iklimi - Karasal iklimi arasında bir geçiş iklimi hüküm sürer. Yazları Karasal İklimi kadar kurak, Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Kışları ise Karadeniz iklimi kadar ılıman, Karasal iklimi kadar sert değildir.

Tabiat Parkı içerisinde Meteoroloji İl Müdürlüğü tarafından 2017 yılında Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu yapılmıştır. Çizelge 4.1' de Amasya Meteoroloji İl Müdürlüğünden alınan, Ağustos 2017-Mart 2018 ayları arasındaki iklim verileri verilmiştir. OMGİ kurulumu 2017 yılında gerçekleştiği için alanın uzun yıl ortalamalarını içeren iklim verileri bulunmamaktadır. Sahaya en yakın gözlem istasyonu Taşova/ Amasya'dadır. Ancak ilçe merkezinin rakımı 230 metre (Anonim 2018f) olduğundan buradaki OMGİ verileri kullanılmamıştır.

Çizelge 4. 1. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Meteorolojik Verileri (Ağustos 2017-Mart 2018)
(Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Amasya Şube Müdürlüğü)

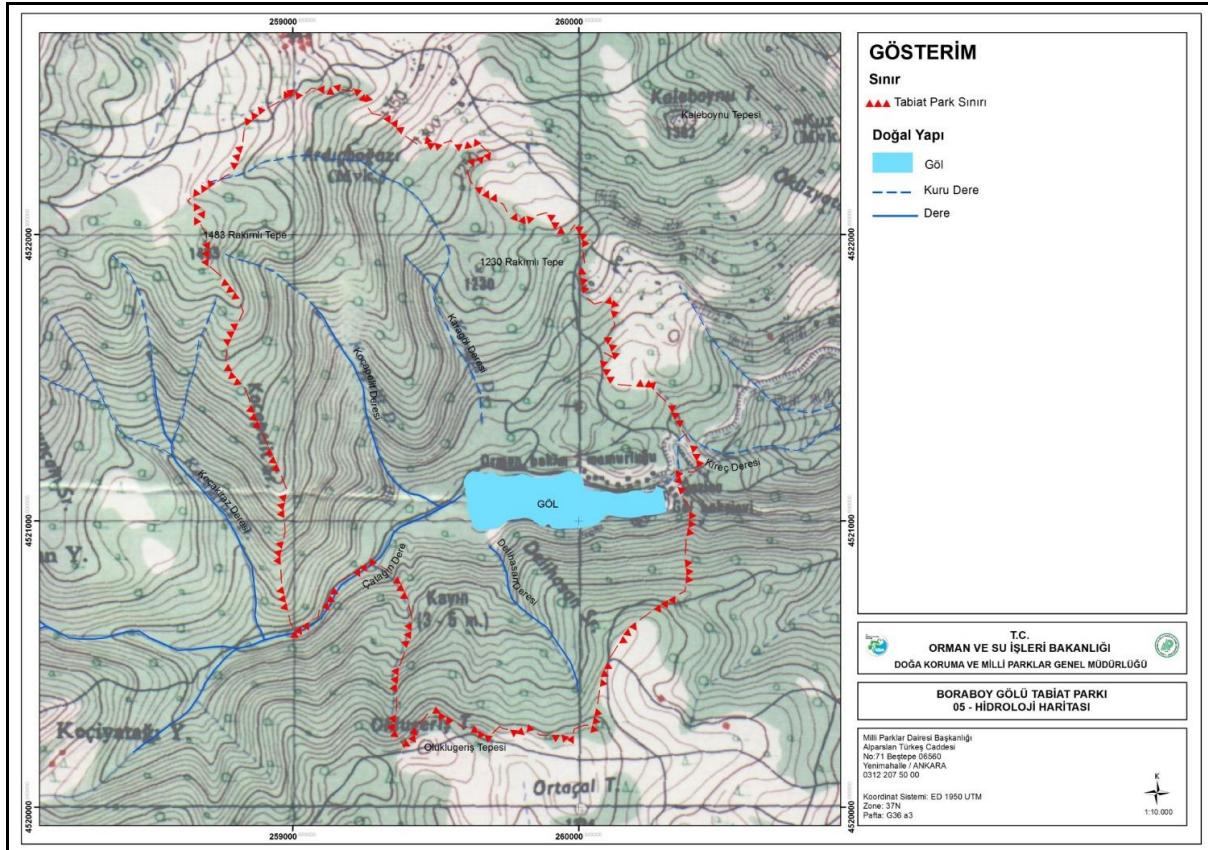
AY PARAMETRE	2018 YILI			2017 YILI									TOPLAM/ ORTALAMA
	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
AYLIK TOPLAM YAĞIŞ (mm)	91.1	30	118.6					2.2	11.8	42.1	50	102.7	299.9
AYLIK ORTALAMA NEM (%)	76.9	75.2	70.1					70.9	55.6	64.6	65.7	66.6	66.7
AYLIK ORTALAMA SICAKLIK	1.4	4.6	7.9					18.3	17.1	9.7	6.3	4.7	9.6
AYLIK MAKSİMUM SICAKLIK	10.3	16.6	23.1					32	32.9	25.1	17.6	17.8	22.6
AYLIK MİNİMUM SICAKLIK	-6.2	-4.1	-5.6					11.7	4.6	-0.5	-3.7	-6	0
AYLIK MAKSİMUM RÜZGAR YÖN (Derece) ve HIZI (m/sn)	242/8.7	248/8.5	283/10.1					95/5.9	66/4.7	223/9.1	226/8	229/8.8	180/7.5

Boraboy Gözlem İstasyonundan alınan verilere göre Ağustos 2017- Mart 2018 ayları arasında en yüksek sıcaklık Ağustos ayı 32 °C, en düşük sıcaklık Ocak ayı -6,2 °C 'dir. Bölgede en çok yağış Mart ayında 118,6 mm iken en az yağış Ağustos ayında 2,2 mm' dir. Maksimum rüzgar 283 ° ile 10,1 m/sn hız ile Mart ayında gözlemlenmiştir.

4.1.5. Hidrolojik Yapı

Alan, su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Akdağ'dan kar erimelerine bağlı olarak kaynaklanan dere ve pınarlarla Boraboy Gölü ve Derinöz Barajı beslenir. Gölü besleyen ana dere Çatağın Deresi olup bu dereyide besleyen Kocapelit, Kocakiraz, Taşlı dereleri ile kuru dereler gölü besleyen önemli su kaynaklarıdır.

Yamaç eğimi %80'i bulan Boraboy Vadisinin kuzey yamacında, Kaleboynu tepe ile Ardıç boğazı mevki arasında kalan bölümden başlayan heyelan sonrasında vadi, kayan malzeme ile tıkanmış ve vadi içindeki bu topoğrafik değişiklik sonrasında meydana gelen çukurlukta biriken sular, Boraboy Gölü'nü oluşturmuştur. (Şekil 4.8)

Şekil 4. 8. Hidroloji Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Boyu 500 m, genişliği 40-110 m arasında değişen ve 1045 m yükseklikte yer alan gölün şekli, içinde yer aldığı vadinin uzanışına uymaktadır. Yaklaşık 10,73 ha. lık bir alan kaplamakta olup, en derin yeri 11 m.dir.

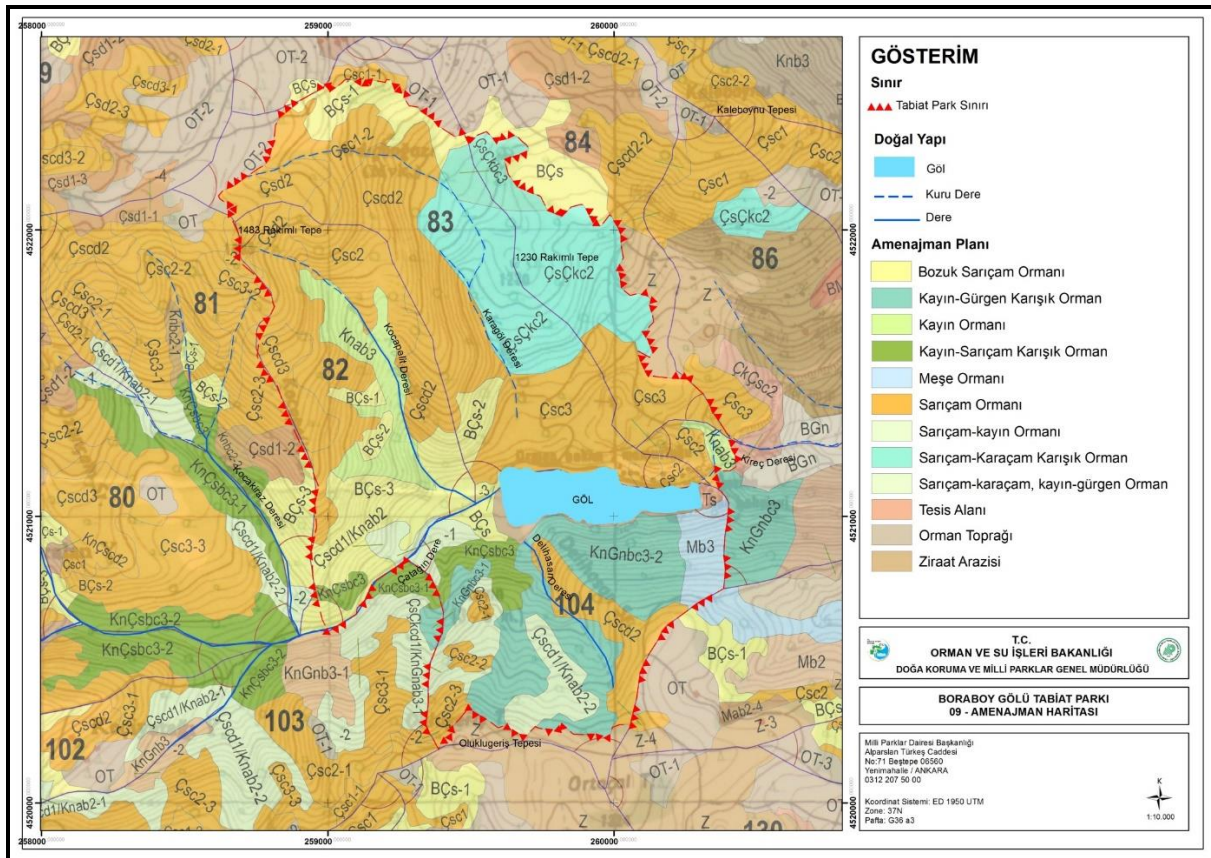
Seddenin taşkınlar nedeniyle yarılmasını önlemek için üzerine sonradan betondan bir bent yapılmıştır. Gölün fazla suları bendin güney kısmındaki bir savakla boşalmaktadır. Göl; Çatağın deresi ve yan derelerin getirdiği alüvyal ve kolüvyal malzeme ile dolmaktadır. Gölün batı kısmında bulunan yaklaşık 2–2,5 ha'lık bu tip bir dolgu alanı, göle doğru gelişimini sürdürmektedir (Doğu ve ark. 1994).

4.1.6. Ekolojik Yapı

Alanın tamamına yakının orman ekosisteminde yer alırken aynı zamanda Boraboy Gölü ve bu gölü besleyen derelerle birlikte mikro düzeyde bir sulak alan ekosistemini de barındırmaktadır.

4. Orman Ekosistemi:

Alanın kuzey yamaçlarında ağırlıklı olarak Doğu Kayını (*Fagus orientalis*), Karaçam (*Pinus nigra* subsp. *nigra*), Sarıçam (*P. sylvestris*), Saçlı meşe (*Quercus cerris*) ve Endemik meşe (*Quercus macranthera* subsp. *syriensis*) yer alırken güney yamaçlarında ise orman bitki örtüsünün yerini lokal olarak karışık çalı toplulukları almaktadır (Şekil 4.9).

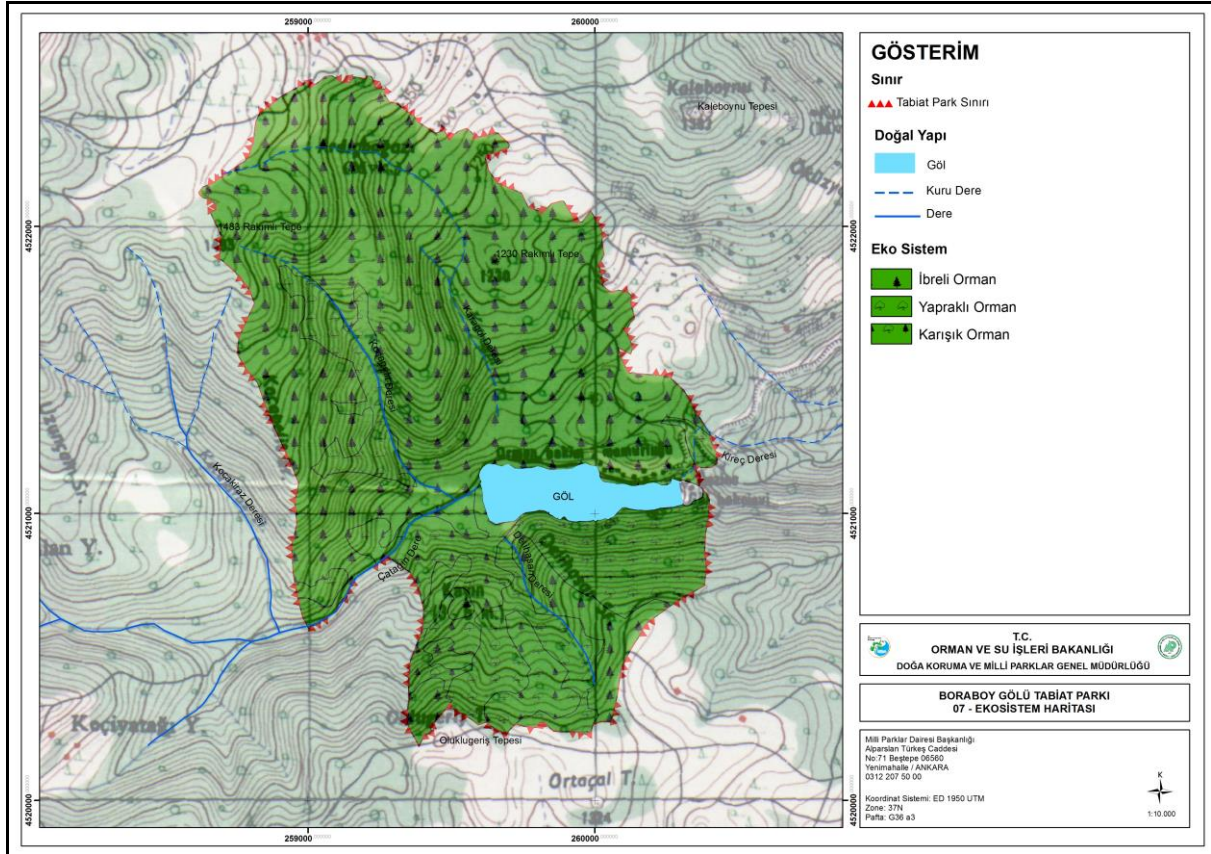

Şekil 4. 9. Amenajman Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

5. Sulak Alan Ekosistemi

Alanın önemli sulak alan ekosistemi Boraboy Gölü'dür. Bu göl doğal olarak oluşmuş heyelan set gölü olup aynı zamanda alana adını vermektedir. Gölde sazan ve yayın gibi tatlı su balıkları bulunmaktadır.

Boraboy Gölünün güney yamacı yapraklı ve karışık orman iken kuzey yamacı ibrelî ormandır ve gölü Kocapelit, Çatağan ve Delihasan dereleri beslemektedir (Şekil 4.10).

Şekil 4. 10. Ekosistem Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

4.1.7. Biyolojik Yapı

Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün "Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi" çalışmaları kapsamında Amasya İli Biyolojik Çeşitlilik çalışmaları kapsamında flora ve faunaya ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu verilere ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

6. Flora

Alan, coğrafik olarak İç Anadolu ile Karadeniz Bölgeleri arasında, bitki coğrafyası bakımından ise Avrupa-Sibirya ile İran-Turan floristik bölgeleri arasında bir geçiş bölgesinde bulunmaktadır. Bu geçiş bölgesi bir yandan Karadeniz'in nemli, diğer taraftan İç

Anadolu'nun kurak ikliminin etkisi altında kalması nedeniyle her iki bölgeye ait bitkileri barındırmaktadır. Bu durum gerek flora ve vejetasyon gerekse bitki coğrafyası bakımından oldukça ilginç özellikler göstermektedir. Alana ilişkin floristik liste Çizelge 4.2 de verilmiştir.

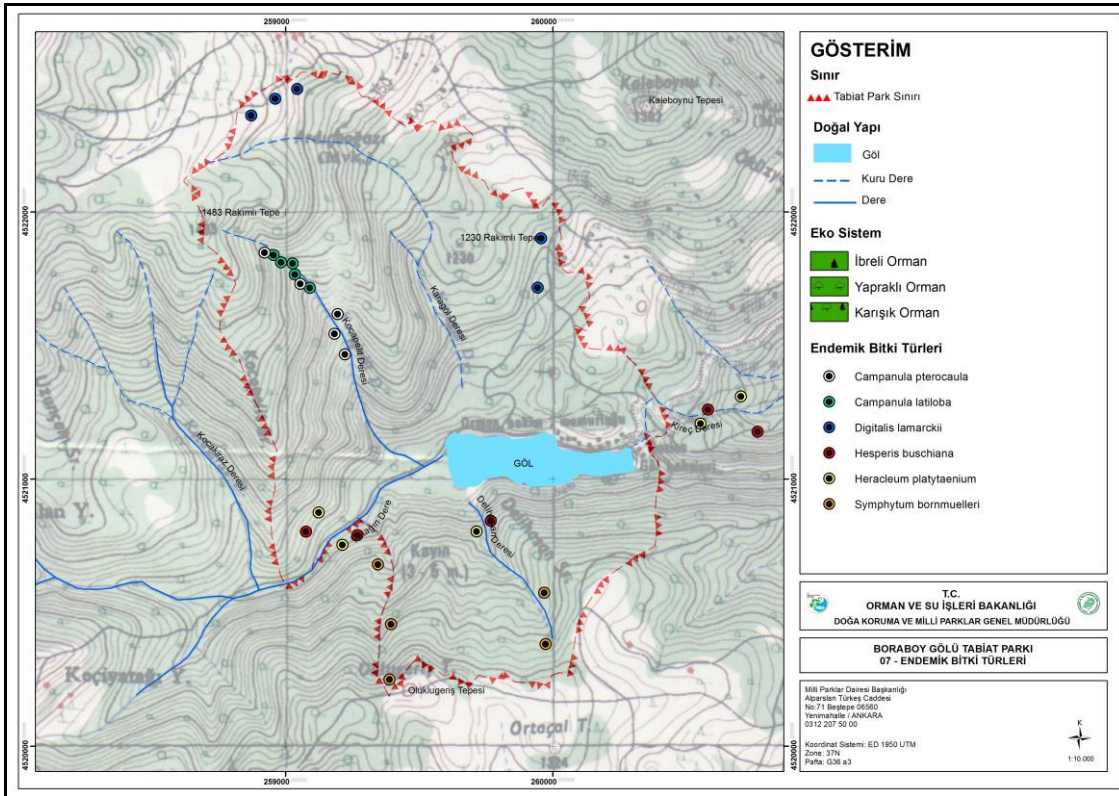
Çizelge 4. 2. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Florası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Sıra No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Campanula pterocaula</i> Hausskn.	Kanatlı Çingirak
2	<i>Campanula rapunculoides</i> L.	Elmacık
3	<i>Carpinus betulus</i> L.	Gürgen
4	<i>Carpinus orientalis</i> Mill. subsp. <i>orientalis</i>	İstiriç
5	<i>Cirsium hypoleucum</i> DC.	Vişne Kangalı
6	<i>Cistus laurifolius</i> L.	Karağan
7	<i>Cyclamen coum</i> Mill. subsp. <i>coum</i>	Yersomunu
8	<i>Cytisus pygmaeus</i> Willd.	Cüce Keçitirfilı
9	<i>Daphne pontica</i> L. subsp. <i>pontica</i>	Sırmağu
10	<i>Digitalis ferruginea</i> L. subsp. <i>ferruginea</i>	Arıkovanı
11	<i>Dianthus calocephalus</i> Boiss.	Güzel Karanfil
12	<i>Dianthus leptopetalus</i> Willd.	Gece Karanfilı
13	<i>Dianthus orientalis</i> Adams	Yar Karanfilı
14	<i>Draba rigida</i> Willd.	Diri Dolama
15	<i>Euonymus verrucosus</i> Scop.	Benli İğcik
16	<i>Epimedium pubigerum</i> (DC.) C.Morren & Decne.	Tekeotu
17	<i>Eryngium giganteum</i> M. Bieb.	Boğadikenı
18	<i>Fagus orientalis</i> Lipsky	Kayın
19	<i>Heracleum platytaenium</i> Boiss.	Öğrekotu
20	<i>Ilex colchica</i> Pojark.	Işılğan
21	<i>Lathyrus tukhtensis</i> Czechtott	Kuşbaklası
22	<i>Melampyrum arvense</i> L. var. <i>arvense</i>	İnekbuğdayı
23	<i>Melica uniflora</i> Retz.	Seyrek İnciotu
24	<i>Myosotis lithospermifolia</i> Hornem.	Taş Boncukotu
25	<i>Orchis mascula</i> (L.) L. subsp. <i>pinetorum</i> (Boiss.& Kotschy) G. Camus	Çam Salebi

Çizelge 4.2. Devamı

26	<i>Pinus sylvestris</i> L. var. <i>hamata</i> Steven	Sarıçam
27	<i>Polygonatum orientale</i> Desf.	Boğumluca
28	<i>Saxifraga rotundifolia</i> L. subsp. <i>rotundifolia</i>	Benli Taşkıran
29	<i>Sorbus umbellata</i> Fritsch	Geyik Elması
30	<i>Symphytum bornmuelleri</i> Buckn.	Kayın Kafesotu
31	<i>Tanacetum poteriifolium</i> (Ledeb.) Grierson	Dişlek Pireotu
32	<i>Thesium divaricatum</i> Jan. ex Mert. & W.D.J. Koch	Çatal Güvelek
33	<i>Trifolium canescens</i> Willd.	Sarı Üçgül
34	<i>Valeriana alliariifolia</i> Adams	Pisot
35	<i>Viburnum lantana</i> L.	Germeşe
36	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt
37	<i>Quercus cerris</i> L.	Saçlımeşe

Boraboy Gölü ve çevresinin içinde bulunduğu Akdağ Serisi Önemli Bitki Alanı; Amasya'nın en önemli endemik bitki alanıdır. Boraboy Gölü Tabiat Parkı'nın da yer aldığı bu seri içerisinde; Kaya ve ark. (2007)' de yapılan "Karaömer Dağı (Amasya) Vejetasyonu" başlıklı çalışmada, 202 bitki türü tespit edilmiş, bu bitkilerden 29 endemik tür ve bu türlerden 6 tanesi Boraboy gölü ve çevresinde tespit edilmiştir (Şekil 4.11).

Şekil 4. 11. Endemik Bitki Türleri (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

7. Fauna

Tabiat parkında yapılan biyolojik çeşitlilik izleme ve envanter çalışmasında kuş gözlemcileri 65 kuş türü tespit edilmiş olup bu türler Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4. 3. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Kuş Faunası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Sıra No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca
2	<i>Aegithalos caudatus</i>	Uzunkuyruklu baştankara
3	<i>Anthus spinoletta</i>	Dağ incirkuşu
4	<i>Apus apus</i>	Ebabil
5	<i>Ardea cinerea</i>	Gri balıkçıl
6	<i>Asio otus</i>	Kulaklı orman baykuşu
7	<i>Buteo buteo</i>	Şahin
8	<i>Carduelis carduelis</i>	Saka
9	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Çütre
10	<i>Certhia familiaris</i>	Orman tırnaşıkkuşu
11	<i>Cettia cetti</i>	Kamışbülbülü
12	<i>Chloris chloris</i>	Florya
13	<i>Corvus corax</i>	Kuzgun
14	<i>Corvus cornix</i>	Leş kargası
15	<i>Cuculus canorus</i>	Guguk
16	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Mavi baştankara
17	<i>Delichon urbicum</i>	Ev kırlangıcı
18	<i>Dendrocopos major</i>	Orman alaca ağaçkakanı
19	<i>Dendrocopos medius</i>	Ortanca ağaçkakan
20	<i>Dendrocopos minor</i>	Küçük ağaçkakan
21	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Alaca ağaçkakan
22	<i>Emberiza calandra</i>	Tarla çintesi
23	<i>Erithacus rubecula</i>	Kızılgardan
24	<i>Eurasian Bullfinch</i>	Şakrak
25	<i>Ficedula parva</i>	Küçük sinekkapan
26	<i>Fringilla coelebs</i>	İspinoz

Çizelge 4.3 devamı,

27	<i>Fringilla montifringilla</i>	Dağ ispinozu
28	<i>Galerida cristata</i>	Tepeli toygar
29	<i>Garrulus glandarius</i>	Alakarga
30	<i>Hirundo rustica</i>	Kır kırlangıcı
31	<i>Iduna pallida</i>	Ak mukallit
32	<i>Lanius collurio</i>	Kızılsırtlı örümcekkuşu
33	<i>Linaria cannabina</i>	Ketenkuşu
34	<i>Loxia curvirostra</i>	Çaprazgaga
35	<i>Lullula arborea</i>	Orman toygarı
36	<i>Luscinia luscinia</i>	Benekli bülbül
37	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Bülbül
38	<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ kuyruksallayanı
39	<i>Motacilla alba</i>	Akkuyruksallayan
40	<i>Muscicapa stirata</i>	Benekli sinekkapan
41	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Kuyrukkakan
42	<i>Oriolus oriolus</i>	Sarıasma
43	<i>Parus major</i>	Büyük baştankara
44	<i>Passer domesticus</i>	Serçe
45	<i>Periparus ater</i>	Çam baştankarası
46	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kara kızılkuşuk
47	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Kızılkuşuk
48	<i>Phylloscopus collybita</i>	Çıvgın
49	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Söğütbülbülü
50	<i>Picus viridis</i>	Yeşil ağaçkakan
51	<i>Prunella modularis</i>	Dağbülbülü
52	<i>Regulus regulus</i>	Çalığışu
53	<i>Serinus serinus</i>	Küçük iskete
54	<i>Sitta europaea</i>	Sıvacı
55	<i>Sitta krueperi</i>	Anadolu sıvacısı
56	<i>Spinus spinus</i>	Karabaşlı iskete
57	<i>Streptopelia turtur</i>	Üveyik
58	<i>Sturnus vulgaris</i>	Sığırcık

Çizelge 4.3 devamı,

59	<i>Sylvia atricapilla</i>	Karabaşlı ötleğen
60	<i>Sylvia borin</i>	Boz ötleğen
61	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Çitkuşu
62	<i>Turdus merula</i>	Karatavuk
63	<i>Turdus philomelos</i>	Öter ardıç
64	<i>Turdus viscivorus</i>	Ökse ardıcı
65	<i>Upupa epops</i>	İbibik

Tabiat parkında yapılan çalışmalarda 16 memeli türü tespit edilmiş olup Çizelge 4.4'te verilmiştir.

Çizelge 4. 4. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Memeli Faunası (Tarım ve Orman Bakanlığı
Amasya Şube Müdürlüğü)

Sıra No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Apodemus flavicollis</i>	Sarı göğüslü orman faresi
2	<i>Capreolus capreolus</i>	Karaca
3	<i>Crocidura suaveolens</i>	Beyaz dişli bahçe böcekçil memelisi
4	<i>Erinaceus concolor</i>	Yaygın kirpi
5	<i>Lepus europaeus</i>	Tavşan
6	<i>Martes martes</i>	Ağaç sansarı
7	<i>Meles canescens</i>	Porsuk
8	<i>Microtus levis</i>	Tarla faresi
9	<i>Microtus subterraneus</i>	Kısa kulaklı fare
10	<i>Mus macedonicus</i>	Sarı ev faresi
11	<i>Mustela nivalis</i>	Gelincik
12	<i>Myodes glareolus</i>	Kızıl sırtlı orman faresi
13	<i>Nannospalax xanthodon</i>	Anadolu Kör faresi
14	<i>Sciurus anomalus</i>	Kafkas sincabı
15	<i>Sus scrofa</i>	Yaban domuzu
16	<i>Talpa levantis</i>	Karadeniz Köstebeği

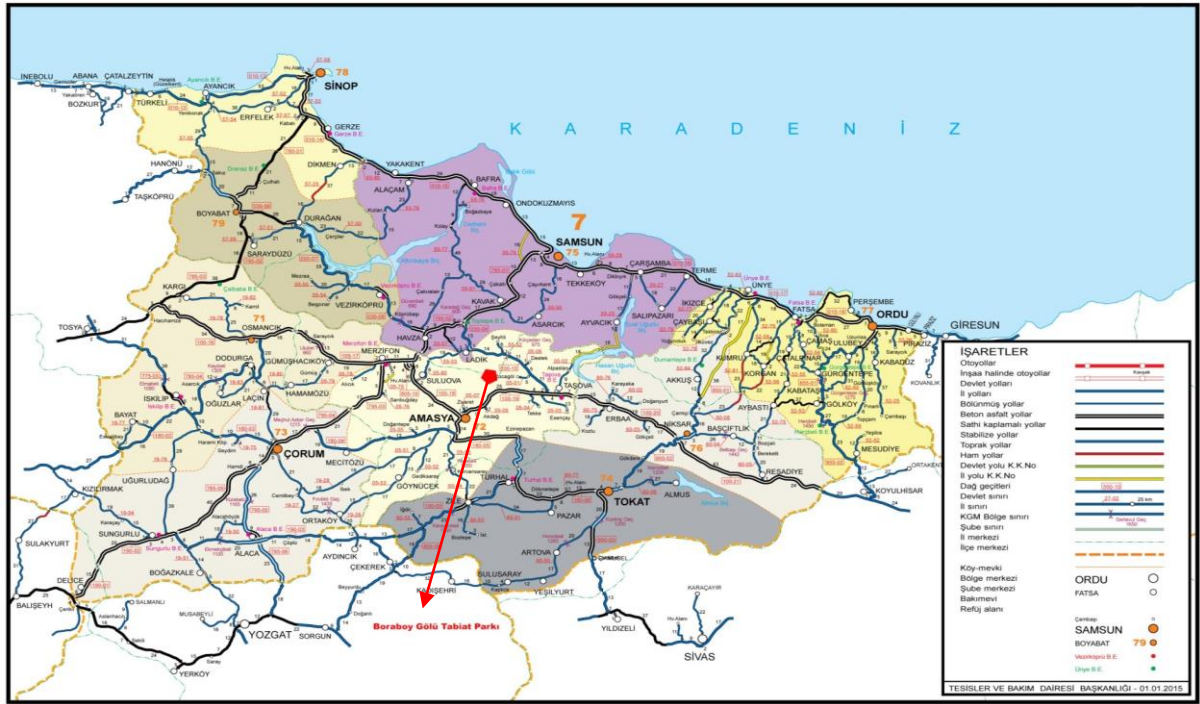
4.2. Araştırma Alanının Kültürel Peyzaj Özellikleri

4.2.1. Ulaşım

Alana; Amasya' dan Taşova yol güzergahı üzerinden, Samsun' dan Ladik-Erzincan yolu üzerinden, Tokat' tan ise Amasya-Taşova yolu üzerinden ulaşım sağlanmaktadır. Boraboy Köyüne 3 km, Taşova ilçesine 22 km, Amasya-Merzifon Havaalanına 91 km, Amasya İline 62 km, Samsun İline Amasya üzerinden 190 km. Samsun' dan Ladik yolu üzerinden 95 km asfalt yol ile ulaşımı mümkündür(Çizelge4.5). Alana gelmek isteyen ziyaretçiler kendi imkanlarını kullanarak gelmektedir. Tabiat Parkı'na düzenli ulaşım sağlayan Dolmuş, Belediye otobüsü veya diğer ulaşım araçları vb. mevcut değildir.

Çizelge 4. 5. Boraboy Gölü T:P ile yakın İl-İlçeler arasındaki ulaşım mesafeleri (UDGP 2017)

Güzergh	Mesafe(Km)
Boraboy – Samsun	95
Boraboy - Amasya	62
Boraboy – Çorum	158
Boraboy – Tokat	120
Boraboy – Ordu	259
Boraboy – Taşova	22
Boraboy – Ladik	38
Boraboy – Merzifon	91
Boraboy – Erbaa	45
Boraboy - Turhal	75
Boraboy - Ankara	397
Boraboy – İstanbul	733

Şekil 4. 12. Boraboy Gölü Tabiat Parkı' nın Bölge Karayolu ulaşım ağındaki yeri (Anonim 2018h)

4.2.2. Tarihi, Arkeolojik, Etnografik ve Mitolojik

Sahaya en yakın yerleşim birimi Selçuklu döneminde kurulduğu bilinen Boraboy köyüdür. Köy sınırları içerisinde Osmanlı dönemine ait bir hamam kalıntısı bulunmaktadır. Boraboy gölünün kuzeydoğusundaki Kaleboynu mevkiinde Roma döneminde Amasya-Ladik-Sinop'a giden antik yolun güvenliğini sağlamak amacıyla yapılan ve garnizon olarak kullanılan kale ile Kozlucakalesi sırtında İlipcüzü kalesi mevcuttur. Ancak arkeolojik yönden bir kazı çalışması yapılmamıştır. Tabiat Parkı alanına ve göle ismini veren Boraboy kasabası, 1257 yılında Selçuklu döneminde, bugünkü yerleşim alanının 2 km güneyindeki Bostan Deresi mevkiinde kurulduğu bilinmektedir. Göçebe olarak yaşayan ailelerin hayvanlarının, fırtınalı (boralı) bir günde, fırtınadan kaçarak rüzgara karşı korunaklı olan bugünkü yerleşim alanına sığındıkları, fırtınadan sonra hayvanlarını aramaya çıkan ailelerin, hayvanlarının bulunduğu bugünkü Boraboy Vadisini beğendikleri ve vadi tabanı bataklık olduğu için vadinin kuzey yamacına, bugünkü Keltepe (gültepe) mahallesine çadırlarını kurdukları, yöre halkınca anlatılmaktadır. “Boraboy” ismi ile ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Roma mitolojisinde “Boraboy” adının Roma-Yunan Rüzgar tanrısı “Borais”ten gelmiş olduğu anlatılmaktadır. Diğerleri ise; Selçukluların önemli boylarından Bora isminde bir Türkmen Beyinin kurduğu bir yerleşim olup, “Boraboy” adının bu Bey’den geldiği ifade edilmektedir. Ayrıca, “Abay” kelimesinin Türkçe’ de “sulak yer” anlamına geldiği bilinmektedir (UDGP 2017).

4.2.3. Sosyo-Ekonomik

Alan ile en fazla etkileşim içerisinde olan ve alanın bağlı olduğu ilçe Taşova ekonomisine hakim sektör tarımdır. İlçenin toplam nüfusun %70 i geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Yaklaşık 11.500 aile tarımla uğraşmaktadır. Aynı şekilde Boraboy köyü yaş ortalamasının yüksek olması ve emekli köyü olması nedeni ile daha çok haneler kendi ihtiyaçları kadar tarımsal faaliyette bulunmaktadır. Köyde özellikle kadınlar; elma, kuşburnu, erik, ayva gibi meyvelerin marmelatını yapıp satmaktadırlar. Boraboy yaylaları olan Aşağıyayla, Yukarıyayla, Keçiyatağı, Çukuralan ve Kozlu yaylalarında özellikle bahar ve yaz aylarında üretilen yumurta, süt, tereyağı, peynir gibi ürünler, özellikle bilenler tarafından yayla ziyaretlerinde satın alınmaktadır. Tabiat Parkı Alanı içerisinde çok yoğun bir nüfus hareketi yoktur. Yöre halkının sosyo-ekonomik düzeyleri düşüktür. Bu nedenle de ormana yapılan etkiler büyük ölçüde olumsuz ve tahribe yöneliktir. Yörede yaygın şekilde koyun besleyiciliği yapılmakta ayrıca az miktarda sığır beslenmektedir. Yöre halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım yapabilecek arazileri de yetersizdir. Yöresel göçebe yayla kültürünün yoğun yaşandığı bölge olup, yöresel yayla evleri bulunmaktadır. Yoğun kullanım dönemlerinde (Haziran-Ekim) hafta sonu ortalama 700 kişi, hafta içi 100 kişi olarak tahmin edilmektedir. (UDGP 2017)

4.2.4. Turizm ve Rekreasyon

Tabiat Parkının doğal güzellikleri bünyesinde barındırması nedeniyle bilhassa yaz sezonunda bölge halkının günübirlik eğlenme, dinlenme, sportif faaliyetler gibi rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

2016 yılında 52.048, 2017 yılında 73.747 ziyaretçi alana gelmiştir(Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü). Özellikle hafta sonları ve tatil günlerinde yoğunluk yaşanmaktadır. Ziyaretçiler, göl çevresi ve ana ulaşım yolunun sağında ve solunda yer alan bölge arasında yoğunlaşmaktadır. Öğlene doğru ve öğleden sonra yoğunluk artmaktadır. Kış döneminde sahada yoğun kar yağışı ve aşırı soğuk nedeniyle çok fazla ziyaretçi gelmemektedir. Bölgenin turizm potansiyeli fazla olup, rekreasyon amaçlı olarak halk tarafından kullanılmaktadır. Sahada her yıl yaz döneminde (Haziran-Ağustos uygun tarihte) Göl Şenlikleri adı altında yayla şenlikleri yapılmaktadır. Yöresel sanatçıların yer aldığı, çekiliş vb. etkinliklerin yapıldığı şenliklere ilgi oldukça yoğun olmaktadır.

Tabiat Parkı alanı içerisindeki Boraboy Gölünün kuzeyi piknik yapmaya elverişli, az meyilli, halkın dinlenme ve eğlenmesine imkan sağlayacak büyüklükte olup, hali hazırda piknik alanı olarak kullanılmaktadır. Doğa yürüyüşü, foto-safari gibi birçok aktivitelerle

birlikte eğitim amaçlı ilgili fakültelerin teknik gezilerini yapabileceği ender yerlerden biridir. Çadırli kamp alanı olarak da kullanıma müsait alanları mevcuttur.

4.2.5. Mülkiyet, İdari Ve Yasal Durum

Amasya İli, Taşova ilçesi, Boraboy mevkiinde yer alan saha; tamamıyla Devlet Ormanı içerisinde kalmaktadır. Son yapılan kanuni düzenleme ile Tabiat Parkı' nın da sınırlarında yer aldığı Boraboy Belediyesi kapatılarak Boraboy köyü olmuştur.

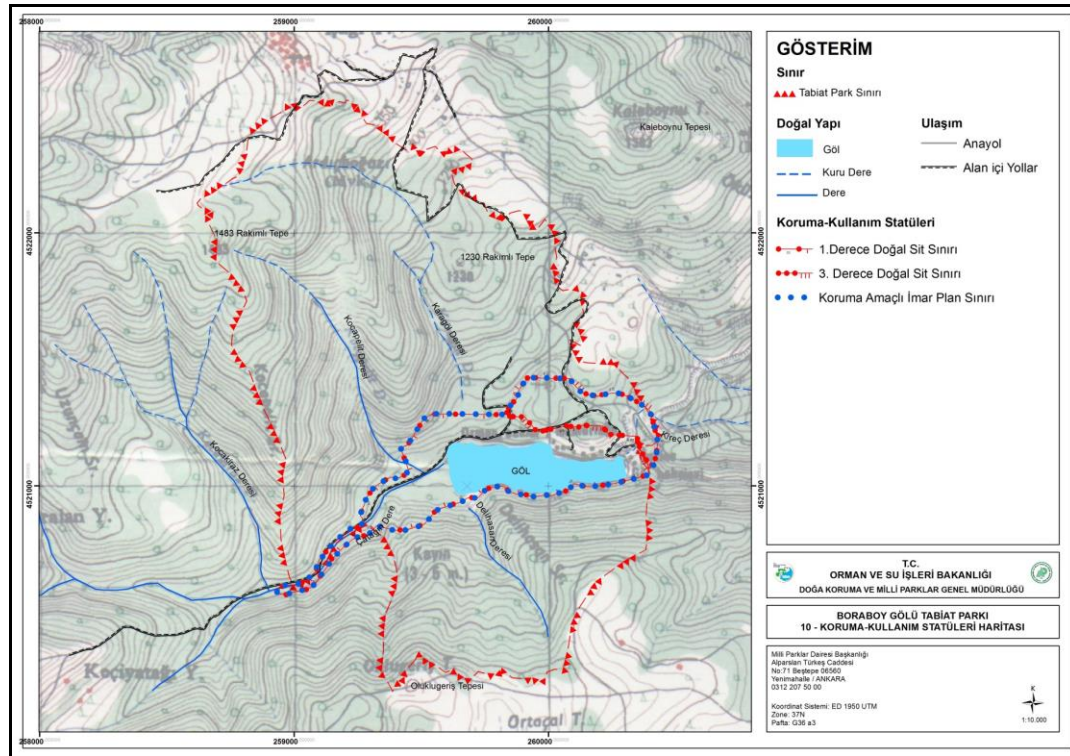
Mülkiyet olarak; Orman Genel Müdürlüğü, Amasya Orman Bölge Müdürlüğü, Amasya Orman İşletme Müdürlüğü, Boraboy Orman İşletme Şefliği'nin Boraboy 82, 83, 84, 104 ve 105 nolu bölmelerde bulunmaktadır. (UDGP 2017)

İdari olarak; Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Samsun XI. Bölge Müdürlüğü Amasya Şube Müdürlüğü faaliyet alanında kalmaktadır.

Mevcut Statüler; Boraboy Gölü ve çevresi Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 13.7.1993 gün ve 3092 sayılı kararı ile 1. ve III. Derece doğal sit alanı olarak ayrılmıştır(Şekil 4.13).

-Mülga Boraboy Belediye Meclisinin 01.05.2006 tarih ve 2006/5 sayılı kararı ile Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanmıştır.

- Saha 2873 sayılı kanun kapsamında Bakanlık Makamınının 03.09.2013 tarih ve 1840 sayılı Olur'ları Tabiat Parkı olarak korunan alan statüsüne alınmıştır.

Şekil 4. 13. Koruma Kullanım Statüleri Haritası (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Ulusal Mevzuat

T.C. Anayasası

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı T.C. Anayasası'nda doğanın ve daha geniş anlamda çevrenin korunmasına yönelik çeşitli hükümler bulunmaktadır. Anayasanın Tabiat Parkı'nı doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren maddeleri şöyledir:

Doğrudan ilgilendiren maddeler:

Madde 56: “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların görevidir.”

Madde 63: “Devlet Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır. Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.”

Madde 169: “Devlet ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zaman aşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.”

Dolaylı ilgilendiren maddeler:

Madde 44: Toprağın işletilmesi ve korunması,

Madde 45: Tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanımı ve tahribini önleme.

2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu (5400 Sayılı kanun ve 648 Sayılı KHK ile Değişik)

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve ilgili yönetmelikleri Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın yasal dayanağını oluşturmaktadır. Milli Parklar Kanunu'na göre Tabiat Parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade etmektedir. Bu kanun çerçevesinde;

- Tabii ve çevre dengesi ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- Yaban hayatı tahrip edilemez,
- Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,
- Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ile Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz, işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz.

Bu kanun kapsamına giren yerlerdeki kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşları ve hazineye ait taşınmaz mallar ile devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki mevcut açıklıkların ve var olan ağaçların, bitki örtüsünün yanması, her ne sebeple olursa olsun kesilmesi, sökülmesi, bozulması, budanması sonunda oluşacak açıklıkların ve arazinin çeşitli şekillerde düzeltilmesi suretiyle elde edilecek sahaların işgali, kullanılması, bu yapı ve tesislerin tapuya tescili yasaktır. Bu gibi yapı ve tesislere hiçbir kayıt ve şart aranmadan doğrudan doğruya T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığınca el konulur.

2872 Sayılı Çevre Kanunu (5491 Sayılı Kanunla Değişik)

2872 sayılı Çevre Kanununun hükümleri, Milli Parklar Kanunu hükümlerinin kapsamında da yer almaktadır. Çevre Kanununun; kirletme yasağı, çevre koruması ve sulak alanlar ile ilgili hükümleri Tabiat Parkı'nı doğrudan ilgilendiren hükümlerdir.

Bu kanunun amacı, bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirliliğinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak belirli hukukî ve teknik esaslara göre düzenlemektir.

6831 Sayılı Orman Kanunu (4999 Sayılı Kanun ile Değişik)

Bu kanunla, orman alanlarındaki bitki ve ürünlerini toplamak ve avlanmak izne bağlanmış olup, koruma altındaki ormanların ayrılma şekil ve esasları hükme bağlanmıştır. Kanunda, muhafaza ormanlarının tanımının yapılması ve bir koruma statüsünün getirilmesi, doğal kaynaklarının korunmasında önemli bir yenilik olarak görülmektedir. Tabiat Parkı'nda bulunan orman kaynaklarının korunması ile ilgili kanun maddeleri alanı ilgilendirmektedir. Tabiat Parkı kapsamında yer alan ormanları ilgilendiren konularda yasaklanan eylemler ile suçlar ve cezalarla ilgili hükümler de bu kanun kapsamında yer almaktadır.

3194 Sayılı İmar Kanunu

Milli Parklar Kanunu gereği, Tabiat Parkları içinde kalan alanlarda imar planlarını onaylama yetkisi 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmiştir. Bu alanlarda olası gelişmelerin yönü ve gelişme potansiyelinin kontrol altına alınması ve Tabiat Parkı yaklaşımına uygun kararların alınması Tabiat Parkı için önemlidir.

4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu

Bu Kanunun maksadı; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır.

Bu Kanun; av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suçlar, suçların takibi ve cezaları kapsar.

4122 Sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu

Bu Kanun; Devlet ormanlarında, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki arazilerde, göl ve akarsu kenarlarında, tüzel kişilerin mülkiyet ve tasarrufundaki arazilerde, orman sahasını ve ağaç servetini çoğaltmak, toprak, su ve bitki arasında bozulan dengeyi kurmak, geliştirmek ve çevre değerlerini korumak maksadıyla, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarına ait esas ve usulleri düzenlemektedir. Bu Kanun kapsamında, Orman Kanunu hükümlerine atıflarda bulunularak kanunun ilgili hükümleri işletilmektedir. Bununla birlikte orman alanları içerisinde erozyon kontrolü çalışmaları ve ağaçlandırma faaliyetleri düzenlenmektedir.

5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu

Bu kanun; arazi ve toprak kaynaklarının bilimsel esaslara uygun olarak belirlenmesi, sınıflandırılması, arazi kullanım plânlarının hazırlanması, koruma ve geliştirme sürecinde toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarının katılımcı yöntemlerle değerlendirilmesi, amaç dışı ve yanlış kullanımların önlenmesi, korumayı sağlayacak yöntemlerin oluşturulmasına ilişkin sorumluluk, görev ve yetkilerin tanımlanması ile ilgili usûl ve esasları belirlemektedir. Tabiat Parkında bu kanunun ilgili hükümleri geçerlidir.

Milli Parklar Yönetmeliği

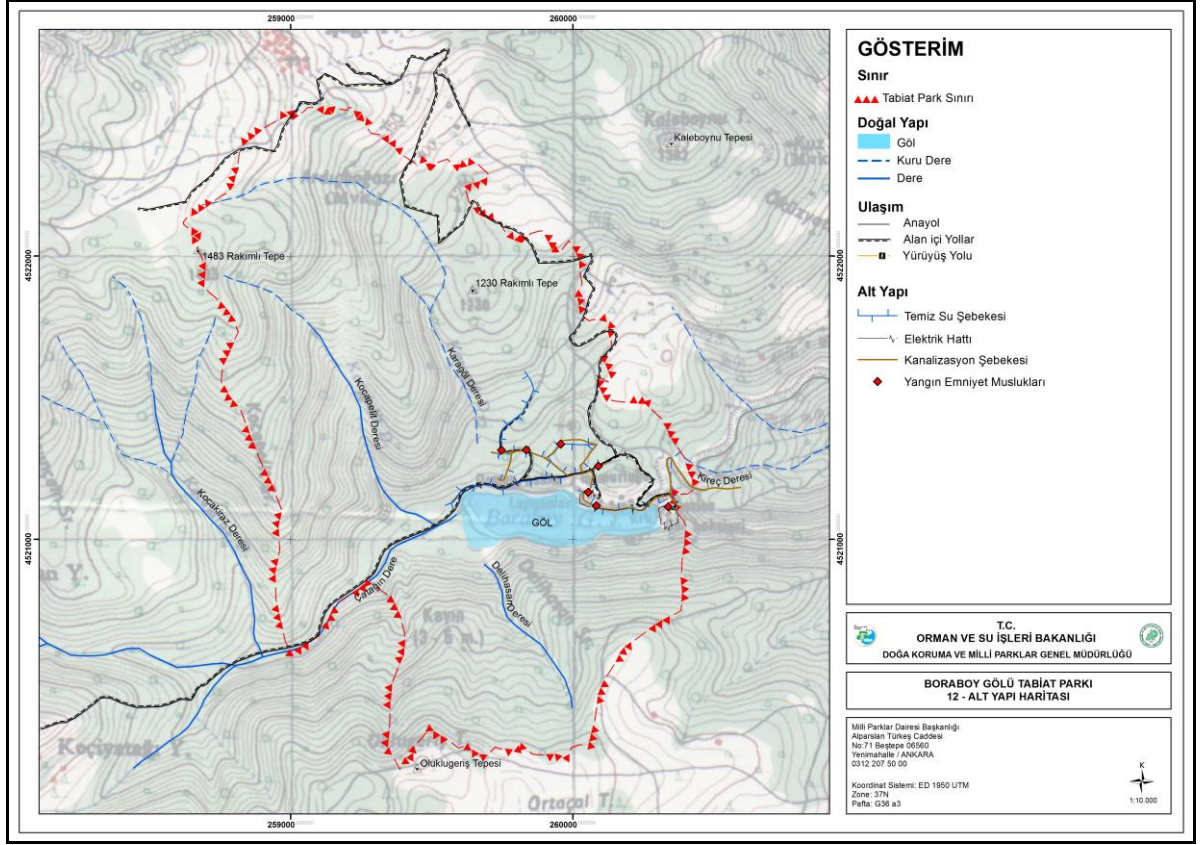
Bu Yönetmelik, 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun 22'nci maddesi ile 2896 sayılı Kanunla 6831 sayılı Orman Kanununa eklenen EK 5'inci maddesine göre hazırlanmış olup; Milli Parkların, Tabiat Parklarının, Tabiat Anıtlarının, Tabiatı Koruma Alanlarının ve Orman İçi Dinlenme Yerlerinin ayrılması, planlanması, geliştirilmesi, korunması, yönetilmesi ve tanıtılmasına ilişkin iş ve işlemlerini kapsamaktadır.

4.2.6. Mevcut alt yapı ve üst yapı tesisleri

4.2.6.1. Altyapı Tesisleri

Boraboy Köyünden yaklaşık 3. km mesafede olan alana ulaşım 9 metre genişliğinde iki şeritli stabilize yoldan sağlanmakta olup, alanda su, elektrik, telefon ve internet bağlantısı mevcuttur (Şekil 4.14).

Tabiat parkının kanalizasyonu 2014 yılında Boraboy köyüne bağlanmıştır. Alanda tüm yürüyüş yolları ve araç yolları aydınlatılmış olup güvenlik için kamera ve ses sistemi ile alan koruma altına alınmıştır. Alanda 50 tonluk su deposu, 7 adet yangın musluğu, bir adet trafo, bir adet jeneratör ve 1 adet otomatik meteoroloji gözlem istasyonu mevcuttur.

Aydınlatma; Araç yolu güzergahında galvaniz aydınlatma kullanılırken yürüyüş yolları ve kır evleri çevresinde demir döküm aydınlatma direkleri kullanılmıştır (Şekil 4.15, Şekil 4.16).

Şekil 4. 14. Araç Yolu Aydınlatması

Şekil 4. 15. Yürüyüş yolu aydınlatması

Güvenlik kamerası ve ses sistemi; Sahanın günübirlik kullanım alanında güvenlik amacıyla kamera sistemi yapılmış olup kullanılan alan açısından kamera sayısı biraz fazla olsa da kayıt altına alınma duygusunun insanlar üzerindeki caydırıcılığı yadsınamaz bir gerçektir (Şekil 4.17, Şekil 4.18).

Şekil 4. 16. Kamera Sisteminden Görünüm

Şekil 4. 17. Kamera ve Ses Sisteminden Görünüm

Su deposu, alanda 50 tonluk su deposu bulunmaktadır (Şekil 4.19).

Şekil 4. 18. Su Deposundan Görünüm

Yangın Musluğu, tabiat parkının özellikle günübirlikçilerin yoğun kullandığı alanlarda olmak üzere toplamda 7 adet yangın musluğu bulunmaktadır (Şekil 4.20).

Şekil 4. 19. Yangın Musluğundan Görünüm

Trafo, Kır lokantasının bulunduğu alanda 1 adet trafo ve 1 adet jeneratör bulunmaktadır(Şekil 4.21).

Şekil 4. 20. Trafo ve Jeneratör Görünümü

Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu, tabiat parkının iklim verilerini elde etmek amacıyla 2017 yılında gözlem istasyonu yapılmıştır. (Şekil 4.22).

Şekil 4. 21. Otomatik Meteorolojik Gözlem İstasyonu

Paratoner, Saha içerisinde yapıların bulunduğu 3 noktada yıldırım düşme tehlikesine karşı paratoner uygulaması yapılmıştır (Şekil 4.23).

Şekil 4. 22. Paratoner

Şekil 4. 23. Yönlendirme tabelaları

Tabela ve Levhalar, İşaret, ikaz, tanıtım, yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı levhalar rekreasyonel kullanım alanlarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Sahadaki levhaların çoğunluğu ahşap malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.24).

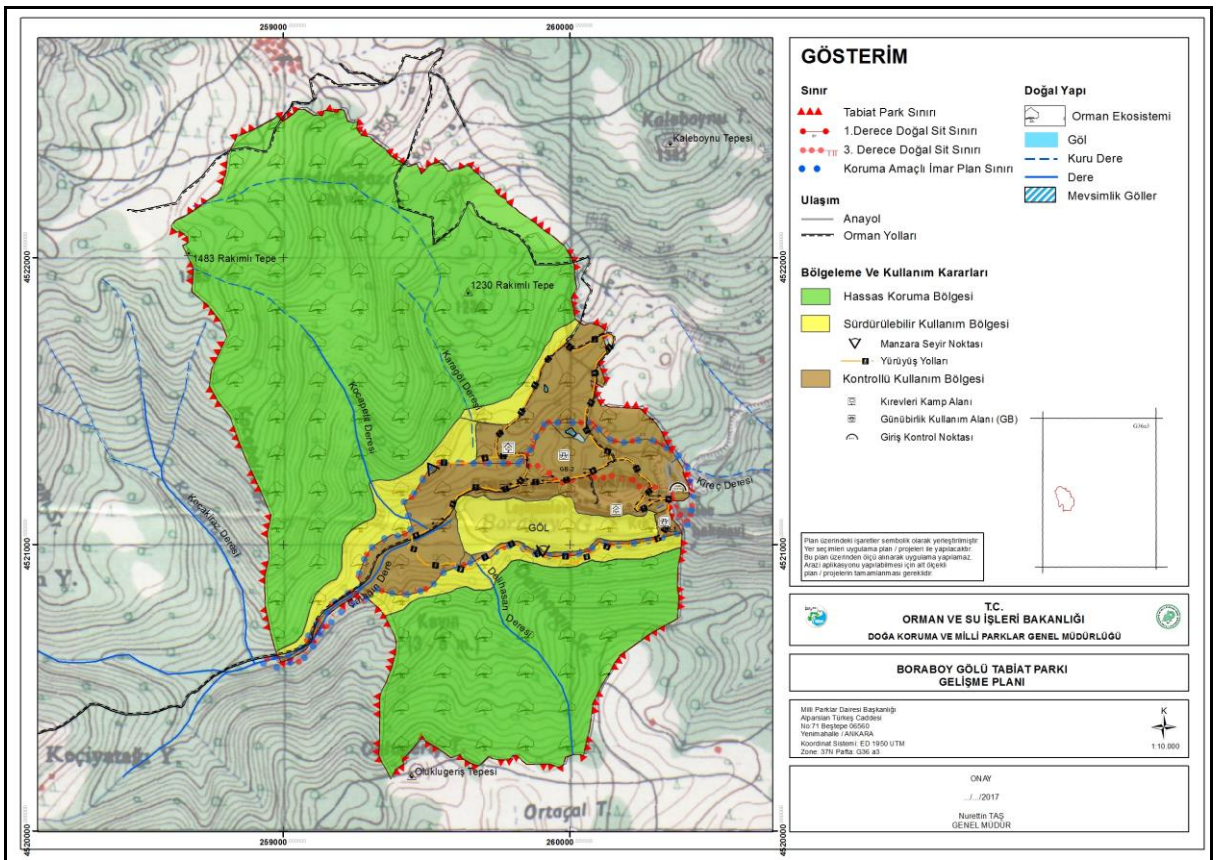
Çöp Toplama, Kullanım alanından çıkan çöpler, saha içerisinde çöp konteynerlarına toplanıp buradan da haftanın üç günü çöp arabaları ile sahadan uzaklaştırılmaktadır. Alanda genellikle Şekil 4.25' deki gibi çöp konteynerları bulunmaktadır.

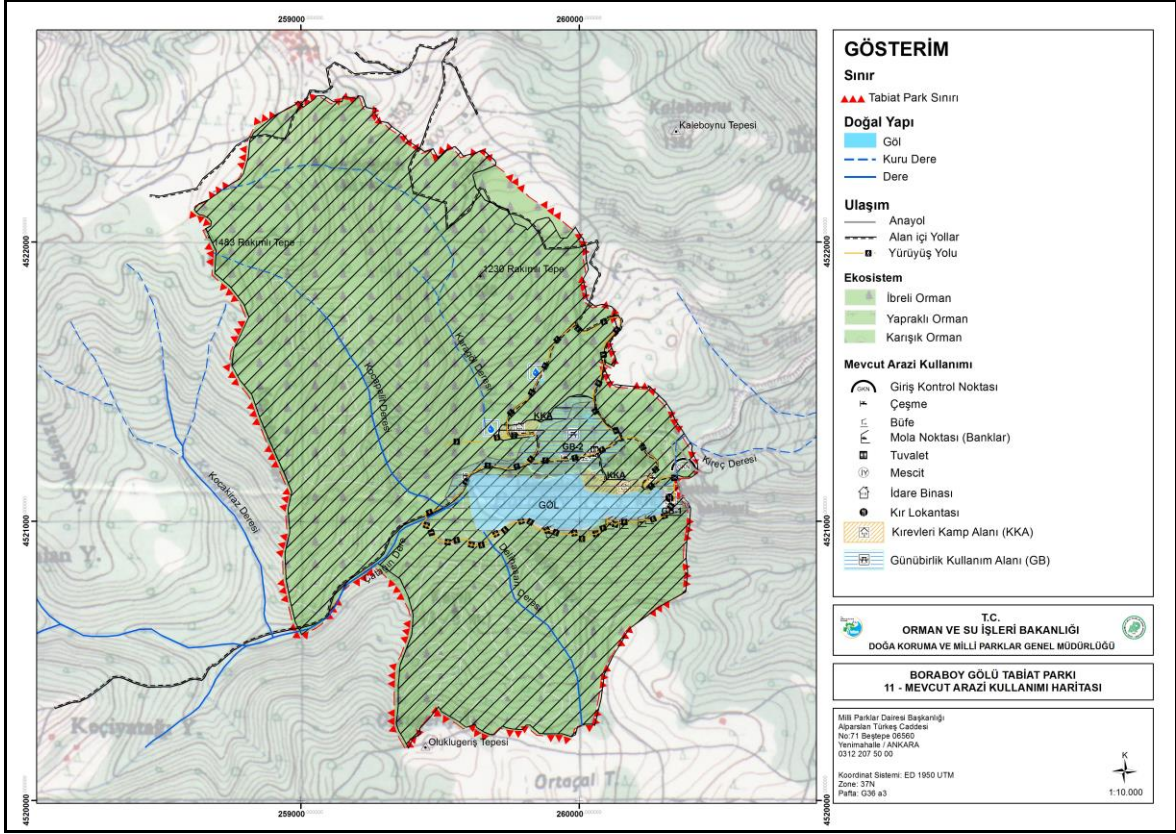
Şekil 4. 24. Çöp Konteynerleri

4.2.6.2. Üst Yapı ve Tesisler

Tabiat parkı gelişme planında bölgeleme çalışmaları yapılmış ve saha hassas koruma bölgesi, sürdürülebilir kullanım bölgesi ve kontrollü kullanım bölgesi olmak üzere 3 bölgeye ayrılmıştır. Hassas koruma bölgesinde herhangi bir yapı ve uygulamaya izin verilmemektedir. Sürdürülebilir kullanım bölgesinde yalnızca manzara seyir noktaları ve yürüyüş yollarına izin verilmiş olup kontrollü kullanım bölgesinde konaklama ve günübirlikçiler için gerekli uygulamalara izin verilmiştir (Şekil 4.26). Bu nedenle tabiat parkı sınırları 255,34 hektar olmasına karşın Şekil 4.27’de de görüldüğü gibi üst yapı ve tesisler sahanın belli bir kısmında toplanmıştır.

Şekil 4. 25. Boraboy Gölü Tabiat Parkı Gelişme Planı (Tarım ve Orman Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Şekil 4. 26. Mevcut Arazi Kullanım Haritası (Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü)

Giriş Kontrol Ünitesi ve Giriş Takı, Boraboy köyünden 3 km. sonra alana giriş noktasında kurulan giriş kontrol noktası, 2 metrekaare genişliğinde kulübe, güvenlik bariyerleri ve araç türüne göre otomatik bilet kesim sistemi ile birlikte tüm giriş ve çıkışlar kontrol altına alınması sağlanmıştır. Alanın hangi kuruma ait olduğu ve adının bulunduğu giriş takı ile alana bir kimlik kazandırmak ve tanıtmak amacı ile kurumsal kimliğe uygun olarak hazırlanmıştır (Şekil 4.28).

Şekil 4. 27. Giriş Kontrol Ünitesi ve Giriş Takından Görünüm

Kır Lokantası, 60 ila 70 kişi kapasiteli Kır Lokantası içerisinde, tuvalet, idari bölüm, mutfak bölümleri ile lokanta ön kısmında göle hakim 50 metrekare genişliğinde açık alan-balkon mevcut olup, bina betonarme, kagir doğal yapı elemanları kullanarak yapılmıştır (Şekil 4.29). Mevcut hali ile gelen ziyaretçiler için sadece yemek yeme alanı olarak kullanılabilir. 1960- 1970 yılları arasında yapıldığı söylenen kır lokantası göl manzarasının en hakim noktasında olup 2017 yılında onaylanan kıyı kenar çizgisi içerisinde ve 1. Derece doğal sit alanında kalmaktadır (Şekil 4.30). Kıyı kanuna ve Koruma amaçlı imar planına göre yerine yenisi yapılamadığı ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından sadece mevcutun tadilatına izin verilmektedir.

Şekil 4.28. Kır Lokantası Batı Cephesinden Görünüm

Şekil 4.29. Kır Lokantası ve Çevresinden Görünüm

Mescit, Alanda iki adet mescit bulunmakta olup biri 1960 lı yıllarda yapılmıştır (Şekil 4.31). Konum olarak giriş kontrol ünitesinden sonra kır lokantasının olduğu yerde yer alan yapı ibadet için yetersiz bulunduğu ve konum olarak da ziyaretçilerin yoğun kullandığı alanlara uzak olduğundan gününbirlikçiler için saha içerisinde tuvalet, bebek bakım odası ile birlikte bir mescit daha yapılmıştır.

Şekil 4. 30. Eski Mescit Görünümü

Şekil 4. 31. Bekçi Evi Görünümü

Bekçi evi, mevcut bekçi evi alanda her daim bulunan bekçinin kaldığı ev olup, betonarme yapı ile yapılmıştır (Şekil 4.32). Kır Lokantasının hemen yanında olup, lokanta ile birlikte göl manzarasının en hakim noktasında yer almaktadır.

Büfe, ahşap yapı elemanları ile basitçe yapılmıştır. Alana gelen ziyaretçilere; su, meşrubat, ekmek, vb.gibi ürünlerin satışı yapılmaktadır (Şekil 4.33).

Şekil 4. 32. Büfeden Görünüm

Çeşme, Alanda toplamda 10 adet çeşme bulunmaktadır. Bu çeşmeler eski ahşap olup yetersizdir (Şekil 4.34, Şekil 4.35).

Şekil 4. 33. Alandaki Çeşmelerden Görünüm

Şekil 4. 34. Çeşme Görünümü

Tuvalet, Bay-bayan-engelli (4+4+1) tuvaletleri bulunan yapı 47 m² büyüklüğündedir. 2016 yılında tuvalete engelli tuvaleti eklenmiş olup tadilat ile daha uygun hale getirilmiştir (Şekil 4.36).

Şekil 4. 35. Betonarme Tuvalet

Şekil 4. 36. Ahşap Wc+ Bebek Bakım Odası+ Mescit

Mevcuttaki tuvalet ve mescit yeterli olmadığından tabiat parkının kullanım yoğunluğuna ve koruma amaçlı imar planına göre belirlenen alana 2017 yılında bir adet ahşap wc yapılmıştır. Bay-bayan-engelli (3+3+1) tuvaletleri bulunan yapıda ayrıca bir adet bebek bakım odası ve bay-bayan mescitleri de bulunmaktadır (Şekil 4.37).

Kır evleri, Alanda toplamda 21 adet Kır evi ile 4 adet depo amaçlı kullanılan yapı mevcuttur. 1975 yılından önce yapıldığı belirlenen, tamamen göl manzarasına hakim olarak yapılmış genişlikleri 32-37 m² arasında değişen 11 adet kır evi ile genişliği 8 m² olan (depo, sağlık evi, jandarma noktası ve idari birim olarak kullanılan) 4 adet yapı mevcuttur.

Alanın ana kaynak değerinin gl olması ve alana gelen ziyaretilerinde özellikle gl ve çevresinde rekreasyonel faaliyetlerini yapıyor olması, bu evlerde kalan ziyaretçilerin olumsuz yönde etkilenmesine ve ziyaretçilerin alanın-manzaranın dinlendirici etkisinden uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca kıyı kanununun uygulanmasına dair yönetmelikte belirtildiği gibi kıyılar yararlanmak isteyen herkese eşit ve serbest olarak açık bulundurulur. Bu nedenle kır evleri 1 olarak geçen bu yapıların yer seçimi yanlıştır (şekil 4.38, şekil 4.39).

şekil 4. 37. Kır Evleri 1 Görünümü

şekil 4. 38. Kır Evleri 1 ve çevresinden Görünüm

Bu yapılar; temeli kagir doğal yapı elamanları ile yapılmış üst kısmı ahsap yapı elamanları kullanılarak inşaa edilmiştir. Ancak yapıların tamamında temellerinde doğal yapı taşlarında bozulmalar, kirevleri içlerinde ahşaplarda çürümeler mevcuttur.

2015 yılında yapımı tamamlanan, günübirlik kullanım alanının dışında ve alanın kuzeyinde yapılan ve her biri 51 m² genişliğinde olan 10 adet kır evi daha mevcuttur. Bu evlerin yerleri; alanın Koruma Amaçlı İmar Planı ile Doğal Sit ilke kararlarının, konaklama amaçlı yapı yapmaya sınırlamalar getirilmesi nedeni ile alanın birinci derecede kaynak değeri olan göl manzarasından uzak, alanın kuzey noktasında ve ziyaretçilerin rekreasyonel faaliyetlerden etkilenmemesi için günübirlik kullanım alanı dışında alanın kuzeyinde yapılmıştır (Şekil 4.40).

Şekil 4. 39. Kır Evleri 2 Görünümü

Depo ve Jandarma Evi, Şekil 4.41 deki Jandarma evi Boraboy Gölü tabiat parkı olarak ilan edilmeden yıllar önce Jandarma tarafından görev yeri olarak kullanılmakta iken mevcutta herhangi bir amaçla kullanılmamaktadır. Şekil 4.42'deki yapı depo olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4. 40. Jandarma Evi

Şekil 4. 41. Depo

Ahşap Köprü, Seddenin taşkınlar nedeniyle yarılmasını önlemek için üzerine sonradan betondan bir bent yapılmıştır. Aynı zamanda geçiş için de kullanılan bu bent üzerine ahşap kaplama ile köprü yapılmıştır (Şekil 4.44).

Şekil 4. 42. Ahşap Köprüden Görünüm

Çocuk Oyun Alanı, Rekreasyonel alana gelen ziyaretçilerin 2-10 yaş grupları arasındaki çocuklar için alanda 3 adet çocuk oyun alanı mevcuttur. Bu oyun alanlarında ahşap malzemeden yapılmış tabiat parkı kimliğine nispeten uygun oyun grupları bulunmaktadır (Şekil 4.45).

Şekil 4. 43. Çocuk Oyun Grubundan Görünüm

Barbekü, Saha içerisinde yalnızca yeni kır evlerinin yanlarında andezitten yapılan barbeküler mevcuttur (Şekil 4.45). Tabiat parkı genelinde mangal, ateş yakma ünitesi bulunmamaktadır. Tabiat parkını kullanan gününbirlik ziyaretçilerin genelinde yerde ateş yakma kültürü olup işletme bunu engelleyememektedir (Şekil 4.46). Bu durumun sahada görsel olarak kötü görünmesinin yanında yüzeye çıkmış ağaç köklerinin ateş alması ile yangına da davetiye çıkarmaktadır.

Şekil 4.44. Barbekü

Şekil 4.45. Yer Ateşi

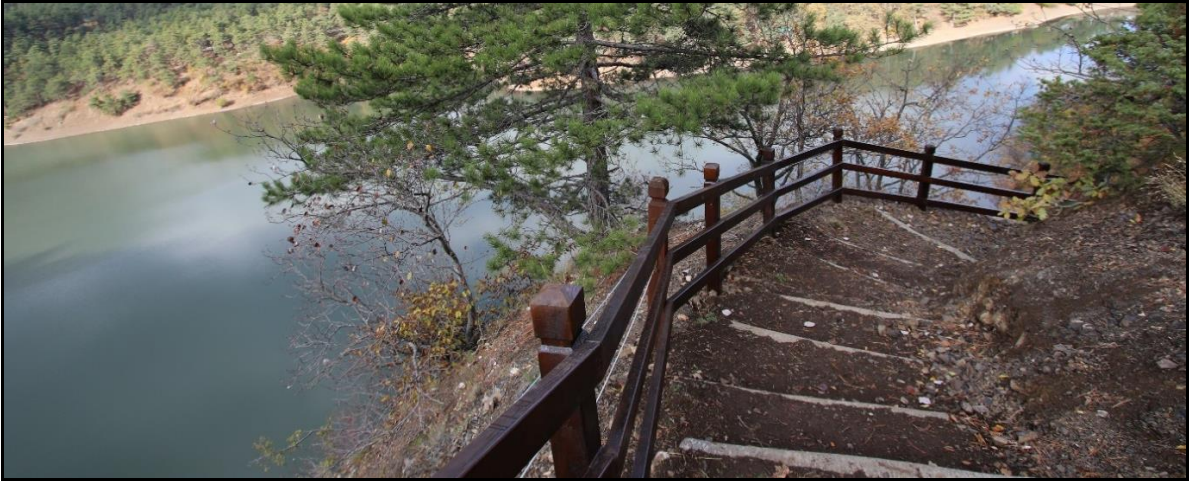
Yürüyüş Yolu, Gölün doğusunda bulunan kır lokantasından başlayıp, gölün güney kıyısını batı istikametinde takip ederek gölü besleyen dereyi geçerek alan içi ana ulaşım yoluna ulaşmaktadır (Şekil 4.47). 1.4 km uzunluğundaki yürüyüş yolu güzergahında çöp kovaları ve ahşap banklar yerleştirilmiştir (Şekil 4.48). Yürüyüş yolunun genelinde ahşap direk ve çelik halat ile yapılan korkuluk tehlikeli kısımlarda ahşap çitlerle desteklenmiştir (Şekil 4.49).

Şekil 4. 46. Yürüyüş yolu (1.4 km)

Şekil 4. 47. Ahşap bank ve ahşap çöp kovası

Şekil 4. 48. Yürüyüş yolu tehlikeli kısımlardaki korkuluk örneği

Otopark, Saha genelinde otopark ve yol döşeme uygulaması yeterli değildir. Sahanın genelinin yol döşemesi yapılmadığı için otopark planlamaları da yapılmamıştır. Kır lokantası ve Kır Evleri-2 çevresinde yol kaplamaları ve otopark yapılmıştır(Şekil 4.50, Şekil 4.51). Ancak sahanın genelinde ziyaretçiler araçlarını piknik masalarının yanına kadar sokmaktadır. (Şekil 4.52)

Şekil 4. 49. Araç yolu ve otoparktan görünüm

Şekil 4. 50. Kır Lokantası çevresinden kuş bakışı görünüm

Şekil 4. 51. Otopark görünüm

4.3. Değerlendirme

4.3.1. Ekolojik Açıdan

Koruma alanlarının belirlenmesinde en önemli kriterlerden birisi de ekolojik özelliklerdir. Özellikle doğal alanların korunması, türlerin devamlılığı gelecek nesillere bozulmamış alanlar bırakmak gibi düşüncelerle koruma alanlarının ilan edilmesinde ve değerlendirilmesinde ekolojik kriterlerin rolü büyüktür (Yücel 1999).

Doğallık, araştırılan alanın antropojen etkiden hangi derecede etkilendiğini gösteren bir kriterdir. Bunlar, doğal alanlar, doğala yakın alanlar, yarı doğal alanlar ve kültürel alanlar olmak üzere dört grup altında incelenebilir (Yücel 1999).

Boraboy Gölü Tabiat Parkı'nın sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, ülkemizde sayılı bulunan heyelan set göllerinden birine sahip olması ve ekosistemi göz önüne alındığında doğa koruma alanı olması zorunludur. Ancak artan antropojen etkiler sahayı doğallıktan uzaklaştırmaktadır. Doğal olarak oluşan heyelan set gölünde seddenin taşkınlar nedeniyle yarılmasını engellemek, gölü korumak amacıyla üzerine yapılan bent dahi esasen doğallığa yapılan bir müdahaledir. Sahaya yapılan yatırımlar ile ziyaretçi sayıları artmış ve dolayısıyla sahadaki insan baskısı da artmıştır. Bu durum da alandaki hassas ekosistemlerin zarar görmesine neden olmaktadır. Saha içerisine ziyaretçiler için yapılan konaklama yerleri, hizmet binaları, yollar sahayı doğallıktan uzaklaştırmaktadır. Bunlara rağmen sahanın endemik bitki türleri, müdahale edilmeyen hassas koruma bölgeleri, yaban hayatı varlığı ile yarı doğal alan özelliğindedir (Şekil 4.53).

Şekil 4. 52. Boraboy Gölü'nden genel görünüm (Fotoğraf: Mustafa Akça)

Zenginlik; Bir doğal elemanın ya da bir bitki veya hayvan türünün belli bir zaman dilimi içerisinde çokluğu veya o türün her zaman için bolluğu hakkında bilgi verir (Yücel 1999).

Boraboy Gölü Tabiat Parkında Kayın, Sarıçam ve Gürgen ağaçları fazlaca bulunmaktadır.

Azlık ve Enderlik; Zenginlik kriterinin tersini temsil eder. Belli olağanüstü görüntüler ile endemik olarak yetişen veya yaşayan bitki ve hayvan türlerini içerir (Yücel 1999).

Boraboy Gölü Tabiat Parkının da içinde olduğu Akdağ serisinde 200 e yakın endemik tür olduğu tespit edilmiş ve bunlardan 6 tanesi de Tabiat Parkı sınırları içerisindedir. Bu türler; *Campanula pterocaula*, *Campanula latiloba*, *Digitalis lamarckii*, *Hesperis buschiana*, *Heracieum platytanium*, *Symphytum bornmuelleri*.

Boraboy Gölü Türkiye’de ender bulunan heyelan göllerinden bir tanesidir.

Tehlike Altında Olma; Doğa korumada bu kriter, herhangi bir türün sayısal azalması yanında türün varlığına ilişkin potansiyel olarak tehlikenin de arttığı hakkında bilgi verir. Tehlike altında olma kriterleri IUCN Kırmızı Liste Sınıfları ve Ölçütlerine göre şu şekilde gruplanabilir: Tükenmiş (Extinct EX), Doğada tükenmiş (Extinct in the Wild EW), Kritik (Critically Endangered CR), Tehlikede (Endangered EN), Duyarlı (Vulnerable VU), Tehdite Yakın (Near Threatened NT), Düşük Riskli (Least Concern LC), Yetersiz Verili (Data Deficient DD), Değerlendirilmemiş (Not Evaluated NE) (IUCN) (Aytaç ve Semenderoğlu 2012).

Alanın endemik bitki türlerinin bulunduğu alan gelişme planında hassas koruma bölgesi olarak koruma altına alındığından ve bu alanda herhangi bir uygulama yapılmadığından tehlike altında olan türler insan baskısından korunmaktadır. Ayrıca Orman ve Su İşleri Bakanlığının Biyokaçakçılıkla Mücadele ve Av Koruma Kontrol görevleri ile canlılar maksimum düzeyde korunmaya çalışılmaktadır.

Yenilenemezlik; Hem insanlar tarafından oluşturulması hem de doğanın tekrar zaman içerisinde oluşturması olanaksız olan doğa parçalarını, relief formlarını, nesli tükenmiş bitki ve hayvan türlerini ifade eder (Yücel 1999).

Tabiat Parkı, sahip olduğu Boraboy Gölü, yaban hayatı, bitki tür çeşitliliği, dik yamaçları ile eşsiz peyzaja sahiptir. Sahanın insan müdahalesi ile tahrip edilmesi sahip olduğu güzelliğin kaybedilmesine yol açabilir.

Temsil Etme; Bir bölgenin ekolojik yönden bütün özelliklerini taşıyan alanlar ve ekosistemler bölgeyi en iyi temsil eden alanlar olarak değerlendirilirler (Yücel 1999).

Tabiat Parkı bulunduğu coğrafi konumu itibari ile Karedeniz bölgesi ve İç Anadolu bölgeleri arasında bulunmaktadır. Bu durum sahada nemli ve kurak iklime ait bitki örtüsünü bulundurmaktadır. Ayrıca sahip olduğu heyalan set gölü ile önemli sulak alan ekosistemine sahiptir.

Bütünlük; Tipik bir ekosistemde, o ekosistemi karakterize eden elemanların bulunması ile bütünlük sağlanmış olur. Ekoloji açısından bir tür, çevresinden soyutlanamaz.

Başka bir deyişle türler, tek tek korunamaz. Türleri çevreleri ile birlikte korumak gerekir. Bu türlerin habitatlarında başka bir bitki ve hayvan türleri vardır. Koruma birimi tür topluluklarını içermelidir. Korunacak alanın da o tür topluluğunu içindeki türlerin habitatları ile birlikte kapsayacak olması gerekir. Doğal alanların bir bütün olarak korunması hem ender türlerin hem de bu türlerin habitatlarının, hem de ekosistemlerin işlevlerinin korunmasına yarar (Berkes 1990).

Tabiat Parkı endemik türlerin yanında son derece önemli peyzaja sahiptir. Ekolojik açıdan bu türlerin çevresinden soyutlanarak ayrı ayrı korunması mümkün olmadığından habitatlarında bulunan diğer türler ile birlikte korunması zorunludur.

4.3.2. Organizasyon ve Yasalarla İlgili

Ülkemizde korunan alanlarının belirlenmesi, ilanı, alanın belirlenmesine ilişkin birtakım engeller mevcut ise bunların yasal çerçevede kaldırılması ve benzeri her türlü yasal işlemin takibi, alanın bakımı, yönetimi ve koruma alanında çalışacak personelin istihdamı, Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve genel müdürlüğe bağlı birimler tarafından yapılmaktadır. Ancak Boraboy Gölü Tabiat Parkında 1. Ve 3. Derece Sit, Koruma Amaçlı İmar planı ve Devlet Ormanı statüleri mevcuttur. Bu durumda alan ile ilgili kararlar alınırken Orman ve Su İşleri Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığın ilgili kurumlarından görüş alarak hareket etmektedir.

4.3.3. Tarihi ve Bilimsel Açıdan

Koruma alanları incelenip değerlendirilirken ve ilan edilirken, yalnız alanın yeri ile ilgili ve ekolojik kriterler değil, onların yanında tarihi, kültürel ya da bilimsel değerleri de dikkate alınır. Özellikle dünya ya da ülke tarihinde önemli olayların geçtiği, tarihi değerlerin bulunduğu alanlar koruma altına alınmaktadır (Yücel 1999).

Tabiat parkı sahip olduğu bitki çeşitliliği ile bilim camiası açısından önem arz etmektedir. Dünya ve ülke tarihinde önemli olayların geçtiği alanlar koruma altına alınmaktadır. Boraboy Gölü Tabiat Parkı tarih ile ilgili herhangi bir kaynak değere sahip değildir.

4.3.4. Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Açıdan

Pek çok korunan alan, bu alanlar içerisinde yaşayan ve yaşamını korunan alanın kaynak değerlerini kullanarak sürdüren yöre insanı için önemlidir. Çünkü korunan alanlarda yaşayan yöre insanı, bu alanlardaki peyzajı şekillendirdiği ve etkilediği gibi kendisi de

yaşadığı coğrafyadan etkilenmektedir. Geleneksel yaşam biçimleri korunan alanlara ayrı bir kültürel zenginlik katmaktadır (Ülgen ve Zeydanlı 2008). Tabiat parkı sınırları içerisinde yerleşim bulunmamaktadır ancak alana ulaşım Boraboy köyü içerisinde sağlanmaktadır. Bu durumda Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçiler köylü ekonomisi için hareketlilik katmaktadır.

4.3.5. Turizm ve Rekreasyon Faaliyetleri Açısından

Korunan alanlar araştırma ve eğitsel çalışmalar için önemli potansiyel oluşturur. Turizm uygulamaları ile de yerel, bölgesel ve ulusal ekonomiyi desteklerler (Ülgen ve Zeydanlı 2008). Doğa korumanın amacı, doğayı insan tahribinden uzak doğa hazineleri olarak saklamak değildir. Doğanın korunması o yerin turistik çekiciliğini arttırmak gibi insan kullanımına yönelik bir diğer amaca hizmet etmelidir (Doğaner 1985). Bu anlamda koruma alanları rekreasyon faaliyetleri açısından önemli bir yere sahiptir. Ancak özel ve hassas ekosistemlerin korunmasında turizm odaklı değerlendirme stratejileri sakıncalar doğurabilir. Bu alanlarda gerçek sahipleri olan yerel halkın da dikkate alındığı sınırlı ve kontrollü rekreasyon ile ekoturizm uygulamaları gibi taşıma kapasitesini zorlamayan koruma kullanma dengesini gözetilen stratejiler uygulanmalıdır (Aytaç 2010).

Tabiat Parkı turizm açısından yüksek potansiyele sahiptir. Alanda doğa yürüyüşü, foto safari, yaban hayatı gözlemciliği, kuş gözlemciliği, kamp, piknik, konaklama gibi birçok faaliyeti yapmak mümkündür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Her yıl binlerce ziyaretçiye ev sahipliği yapan Boraboy Gölü Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal güzellikleri açısından korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması şüphesiz büyük önem arz etmektedir.

Ülkemizdeki doğa koruma alanlarının ortak sorunları olan yasal, yönetsel, çevresel, ekonomik ve eğitsel sorunlar, çalışma konusu olarak seçilen bu alanda da görülmektedir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bağlı Amasya Şube Müdürlüğüne yönetilen Tabiat Parkı; sahip olduğu endemik bitki tür zenginliği ve doğal güzelliği nedeni ile Doğal Sit ilan edilirken Boraboy Gölünden dolayı da kıyı kanununa tabi edilmiştir. Bir alana birden fazla statü kazandırmak alanın yönetilmesinde, planlama ve uygulama sürecinin uzamasına, kurumlar arasında sıkıntılara yol açmaktadır. Bu nedenle alanda yetki ve sorumluluğu bulunan diğer kamu kurumlarının görevleri Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü bünyesinde çözümlenmelidir.

Doğal oluşumu nedeni ile Türkiye'nin sayılı heyelan Seddi göllerinden birisi olan Boraboy Gölü, eğimli alanlarının yanı sıra düz ve rekreasyonel faaliyetlere uygun yapısı, manzara açıklıkları sahaya rekreasyon açısından olumlu değerler katmaktadır.

Tabiat Parkının da içerisinde bulunduğu Akdağ serisi bitki tür çeşitliliği açısından çok zengin olup endemik türlere de sahiptir. Bu endemik bitki türlerinin 6 adeti de Boraboy Gölü Tabiat Parkı sınırları içerisinde. (Boraboy gölü Tabiat Parkı içerisinde bulunan bu 6 endemik tür *Campanula latiloba* A. DC. Subsp. *latiloba*, *Campanula pterocaula* Hausskn. (LR) (cd), *Symphytum bornmuelleri* Buckn. *Heracleum platytaenium* Boiss., *Hesperis buschiana* Tzevelev., *Digitalis lamarckii* Ivanina) Sadece sahip olduğu endemik bitki tür çeşitliliği; alanın sürekliliğinin sağlanması ve korunması için etkin ve insan-doğa kullanım dengesini dikkate alan bir planlama ile yönetilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tabiat Parkı Jeolojik yapısının kırıntılı ve kırık kayaç bir yapıya sahip olması alanda heyelan olaylarına uygun bir ortam hazırlamıştır. Bu nedenle alanın % 80' inin yüksek eğimli olması sahanın (otsu-odunsu) bitki örtüsünün korunması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Tabiat Parkı ve yakın çevresinde; Karadeniz Bölgesi gibi nemli, İç Anadolu Bölgesi gibi yarı kurak iklim özelliklerini bir arada görülebilmektedir.

Alan, Türkiye' nin ana fay hatlarından biri olan Kuzey Anadolu Fay Hattı (KAF) nın yan kolları olan Esençay-Suluova (Es-SuF) ve Ezinepazar-Sungurlu (EzSF) Fay sistemleri

tarafından denetlenen geniş bir deformasyon alanı içerisinde yer almaktadır. Bu durum alanı ve çevresini deprem açısından yüksek riskli bir alan yapmaktadır.

Alanda yüksekliğe bağlı olarak kış koşulları ağırdır. Bu da Tabiat Parkının sonbahar ve kış aylarında kullanımını kısıtlayıcı etki yapmakta çoğu zaman kullanılamamaktadır. Nisan - Eylül ayları arası kısmen de ekim ayında alanın en verimli şekilde kullanılabildiği dönemdir.

Göl kıyı kenarından kuzeye doğru yaklaşık olarak 0-100 metre arasındaki yerler yoğun insan baskısı nedeni ile aşırı yüzey erozyonuna maruz kalmış, sonucunda toprak topaklaşmış, orman altı bitki örtüsü kalmamış ve mevcut ağaç kökleri açığa çıkmıştır. Ayrıca alanın Kuzey bakır bitki örtüsünün ibrelili ağaç olması nedeni ile alan yangına hassas durumdadır. Bu alanlarda toprak takviyesi ve ıslah çalışmaları yapılmalı ayrıca alanda yapılacak rekreasyon faaliyetleri planlanırken koruma ön planda tutulmalıdır. Sahanın genelinde yaygın olarak yapılan yer ateşi yakma kültürü açığa çıkan ağaç kökleri ile birleşince yangın riskini artırmaktadır. Ziyaretçilerin yer ateşi yakması engellenmelidir.

Alana gelen ziyaretçilerin çoğu alanı piknik amaçlı olarak kullanmaktadır. Sahaya gelen ziyaretçiler özellikle gölün kuzey kıyısında rekreasyonel faaliyetlerini yapmaktadırlar. Özellikle bu alanın tercih edilmesinin en önemli nedeni bu yerin düz ve piknik yapma, top oynama, gibi faaliyetlerin rahat bir şekilde yapılabilmesidir. Ziyaretçilerin daha çok piknik amaçlı olarak alanı kullanmalarının nedenlerinden biri; alanda alternatif gezi yolları, manzara seyir noktaları, gözlem noktaları gibi insanların ilgisini çekebilecek-dağıtabilecek rekreasyonel faaliyetlerin olmayışından kaynaklanmaktadır. Dar bir alanda yoğunlaşan rekreasyonel faaliyetler nedeni ile kişilerin kümelenildiği bu bölgeden, kullanıcıların alanın geneline dağıtılması için, ek yürüyüş-gezi yolları, endemik bitki ve canlı türlerinin tanıtıldığı gezi güzergahları, manzara seyir noktaları, çadır kamp alanı planlanmalıdır.

Sahanın genelinde otopark planlaması yapılmamış olup ziyaretçiler araçlarını piknik masalarının yanına kadar çekmekte bu durumda toprağın aşırı baskı olarak kompaktlaşmasına yol açmaktadır. Sahanın genelinde otopark planlaması yapılmalı ve mümkün olduğunca ziyaretçilerin araçlarını otoparklar dışında yerlere park etmelerini engelleyecek şekilde gerekli tedbirler alınmalıdır.

Tabiat Parkı içerisinde yapılacak tesislerin inşasında ve peyzaj uygulamalarında; arazinin doğal topoğrafik yapısı ve genel silüetinin bozulmaması esas olmalıdır. Doğal peyzaj dokusunda olabilecek bozulmaları gidermek üzere alandaki mevcut bitki örtüsü dikkate alınarak çalışmalar yapılmalıdır.

Alanda bulunan ve orman zararlıları ile biyolojik mücadelede büyük öneme sahip olan Kırmızı Orman Karıncaları koruma altına alınmıştır. Yuvaların etrafı çevrilerek insan müdahalesi, engellenmiştir. Tel örgü ile çevrilen Kırmızı Orman Karıncalarının yuvaları doğal malzeme ile çevrilmesi daha uygun olacaktır.

Özellikle bahar ve yaz alanlarında artan yoğun ziyaretçi sayısı ile sahada aşırı katı atık çıkmaktadır. Bu atıkların bertarafında sorunlar yaşanmakta, bu durum alanın çok kirli görünmesine sebebiyet vermektedir. Sahanın planlı bir şekilde atık toplaması yapılmalıdır. Kullanıcılar sıklıkla uyarılmalı, bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı, yeteri sayıda çöp konteynırları konulmalıdır.

Tabiat Parkı içerisinde yapılacak uygulamaların malzeme seçiminde doğal malzemeler kullanılmasına dikkat edilmelidir. Sahanın genelinde dikkat edilen bu durum aydınlatma ve çöp konteynerlerinde gözlemlenmemiştir. Sağlık açısından tercih edilen malzemeler ahşap giydirme veya ahşap görünümlü malzeme seçimleri ile sahanın kimliğine daha uygun hale getirilmelidir.

Tabiat Parkı gibi doğa koruma alanlarını korumanın en etkili yollarından biri de halkı bu alanlar hakkında bilgilendirmektir. Topluma doğa koruma kavramını öğrettiğimiz bu alanları sahiplendiğimiz ve önemini benimsettiğimiz sürece koruma uğruna yaptığımız çalışmalar istikrarlı olacaktır. Bu nedenle DKMP Genel Müdürlüğü bu konu hakkında halkı bilinçlendirmek için çalışmalar yapmalıdır.

Kemf'in ifade ettiği gibi “doğayı, koruma kategorileri, elektrikli çitler, yangın arabaları ve silahlı muhafızlar değil, yerel düzeydeki insanlar korur” (Kabaş 2007).

6. KAYNAKLAR

- Anonim (1956). 6831 Sayılı Orman Kanunu (4999 Sayılı Kanun ile Değişik)
- Anonim (1982). 2709 Sayılı T.C. Anayasası
- Anonim (1983). 2872 Sayılı Çevre Kanunu (5491 Sayılı Kanunla Değişik)
- Anonim (1983). 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- Anonim (1983). Web Sitesi www.milliparklar.gov.tr/korunanalanlar/belgeler/2873.pdf
- Anonim (1985).3194 Sayılı İmar Kanunu
- Anonim (1986). Milli Parklar Yönetmeliği
- Anonim (1996). 22 Sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu
- Anonim (2000). Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (Dokap), Cilt V- Çevre,DPT Yayınları, Ankara.
- Anonim(2003). 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu
- Anonim (2005). 415403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
- Anonim (2008). Doğa Koruma ve Planlama. TMMOB Şehir Plancıları Odası, ISBN: 9789944-89-474-6, Ankara.
- Anonim (2013). Gaziantep 2013. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, ISBN: 978-975-9011-31-4, Ankara.
- Anonim (2018a). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14269/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html> Erişim Tarihi: 07.07.2018
- Anonim (2018b). <http://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362> Erişim Tarihi: 07.07.2018
- Anonim (2018c). <http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar> Erişim Tarihi: 07.07.2018
- Anonim (2018d). <http://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/korunan-alanlar-i-85778> Erişim Tarihi: 07.07.2018
- Anonim (2018e). <http://www.turkiyesulakalanlari.com/sulak-alanlar/> Erişim Tarihi: 07.07.2018
- Anonim (2018f). Taşova Coğrafi Yapısı [tasova.bel.tr /?page_id=106](http://tasova.bel.tr/?page_id=106) Erişim Tarihi: 01.07.2018
- Anonim (2018g). cografyaharita.com/turkiye_mulki_idare_haritalari.html Erişim Tarihi: 05.07.2018
- Anonim (2018h). www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Root/Haritalar.aspx Erişim Tarihi: 01.07.2018
- Anonymous (1980). United Nations List of National Parks and Equivalent Reserves, IUCN, Gland, Switzerland, 121 pp
- Anonymous (1998). Protected Areas for a New Millennium: The Implications of IUCN's Protected Area Categories for Forest Conservation. Written by Nigel Dudley and Sue Stolton, A Joint IUCN/WWF Discussion Paper, Gland, Switzerland

- Arda S. (2003). Türkiye’de doğa koruma alanı uygulamaları ve Avrupa Birliği mevzuatı ile karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Atabay S. (2003). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Türkiye. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Atalay İ. (2004). Doğa Bilimleri Sözlüğü, META Basım, s. 24, İzmir
- Ayaşlıgil Y. (1997). Biyotop Haritalama ve Peyzaj Planlama Açısından Önemi. Doğayı Korumada Kent ve Ekoloji Sempozyumu (18-19 Aralık 1997) Bildiriler Kitabı, s.199-208, İstanbul.
- Aytaç A. (2010). Amanos Dağlarının Orta Kesiminin Doğal Ortam, Soysa-Ekonomik Faaliyetler, Koruma Kriterleri ve Çevre Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi. Basılmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir. 1-327.
- Aytaç A. ve Semenderoğlu A. (2012). Amanos Dağları’nın Orta Kesiminin, Doğa Koruma Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi. Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi 3(1): 1-14, 2012
- Bayer (2000). Türkiye’de Milli Parklar ve Tarihi Gelişmesi, Peyzaj Mimarlığı Kongresi 19-21 Ekim 2000, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Bildiriler Kitabı, Sayfa 119-126, Ankara.
- Berkes F. ve Kışlalioğlu M. (1990). Ekoloji ve Çevre Bilimleri. Remzi Kitapevi. İstanbul. 350s.
- Caner G. (2007). Ulusal ve Uluslararası Doğa Koruma Kriterleri ve Natura 2000. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Çağırankaya S. ve Meriç T. (2013) Türkiye’nin Önemli Sulak Alanları: Ramsar Alanlarımız, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü Hassas Alanlar Daire Başkanlığı, Ankara, Türkiye)
- Çolak AH. (2001). Ormanda Doğa Koruma. Milli Parklar ve Av- Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara
- Davey A.G. (1998). National System Planning for Protected Areas. IUCN Cambridge, UK.
- Demir M. (2010). İspir-Yedigöller Ve Çevresinin Korunan Alan Kriterleri Yönünden Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirayak F. (2002). Biyolojik çeşitlilik-doğa koruma ve sürdürülebilir kalkınma, VIZYON 2023 Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Sürdürülebilir Kalkınma, TUBITAK.
- Demirel Ö. (2005). Doğa Koruma ve Milli Parklar. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, 219-37, 424 s, Trabzon.

- Doğaner S. (1985). “Turizmde doğanın önemi ve Türkiye’de doğayı koruma çalışmaları”. İÜ Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, 2(2): 117-124
- Doğu A.F., Çiçek İ., Gürgen G. (1994). Boraboy Gölü (Amasya) tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/tucaum3_12.pdf
- Eagles P.F.J. ve McCool S.F. (2003). *Tourism in National Parks and Protected Areas: Planning and Management*, USA: CABI Publishing, Cambridge.
- Erduran F. (2003). Ilgaz Dağı Milli Parkı’nın Koruma Ve Kullanım İlkeleri Açısından Turizm Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Gülersoy N. (2003). Sit Koruma Ders Notu, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Kabaş S. (2007). Troya Tarihi Milli Parkı’nın Turizm Ve Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Kaplan E. (2000). Ülkemizdeki Doğal Korunan Alanlarla İlgili Yürürlükteki Yasal Durumun İrdelenmesi Yenice-Çitdere Tabiatı Koruma Alanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak
- Kaplan S. (2003). Doğa Koruma Çalışmaları ve Yasalarımız. *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi*, Sayı: 16, 29-33.
- Kaya Ö.F., Cansaran A., Ertekin A.S. (2007). “Karaömer Dağı (Amasya)’nın Vejetasyonu”, TÜBİTAK Hızlı Destek Projesi
- Kiper P. (1998). *Doğa Terimleri Sözlüğü*, İmge Yayınları, İstanbul
- Kurdoğlu Ç.B. (1999). Milli Parkların Rekreasyonel İşlevleri-Hatıla Vadisi Milli Park Örneği. *Orman Mühendisliği Dergisi*, (10), 9-15.
- MacKinnon K. (1986). *Managing Protected Areas in the Tropics*. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources and the United Nations Environment Programme, Gland , Switzerland.
- Mentes İ. (2001). Ilgaz Dağı Milli Parkı’nın korunan alan olarak irdelenmesi ve yönetimi, *Doktora Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Nagel, P. (2003). *Die Schutzgebietskatagorien*. Tiergeographie und Naturschutz, WS 02/03, <http://www.nlu.unibas.ch/PDF/IUCN.pdf>. Erişim tarihi: 17.10.2014.
- Ortaçēme V., Karagüzel O., Atik M. (1998). Dünya’da ve Türkiye’de Doğa Koruma Alanları ve Politikalarının Gelişimi. Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığınız Kongresi, 21-23 Ekim, İstanbul Orman Fakültesi, İstanbul.
- Ot Sistematik Botanik Dergisi, 16,1,59-78, 2009-ISSN 1300-2953

- Özbay S. (2008). Doğa Koruma Alanlarında Planlama Çalışmaları ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Yönetim Planı Önerisi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Ponting C. (2000). Dünyanın Yeşil Tarihi. Sabancı Üniversitesi Yayınevi, 363s, İstanbul.
- Sever S. (1998). Yozgat Çamlığı Milli Parkı'nın Koruma, Kullanım Ve Geliştirme İlkeleri Üzerine Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Yeşil G.K. (2010). Tabiat Parkı: Türkiye Ve Almanya Karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Türkiye Genel Toprak Amenajman Planlaması -1987
- TDK (2006). Türk Dil Kurumu
- UDGP (2017). Boraboy Gölü Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı
- Ülgen H. ve Zeydanlı U. (2008). Orman ve Biyolojik Çeşitlilik. Ankara: Doğa Koruma Merkezi. 198s.
- Yücel M. (1995). Doga Koruma Alanları ve Planlaması Çukurova Üniversitesi Ziraat Fak. Yayınları No: 9, Adana.
- Yücel M. (1999). Doğa Koruma Alanları ve Planlanması. Adana: Ç.Ü. Ziraat Fak. Yay. No: 104. 255s.
- Yücel M. ve Babuş D. (2005). Doğa Korumanın Tarihçesi ve Türkiye'deki Gelişmeler. Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi (11), 151 – 175.
- Yücel M. (2010). Doğa Koruma, Çukurova Üniversitesi Yayınları, Sayfa, Adana.
- Zafer B. (1991). Türkiye'de Doğa Koruma Alanları ve Doğal Sitlerin Belirleme ve Sınıflandırılmasında Kullanılacak Kriterlerin Saptanması Amacıyla İzmir/Kemalpaşa Örneklemesine Dayalı Yöntem Araştırması, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.

ÖZGEÇMİŞ

03.11.1989 yılında Tercan/ Erzincan 'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2007 yılında girdiği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünden 2011 yılında mezun oldu. 2015 yılında Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Halen 2016 yılında atanmış olduğu Orman ve Su İşleri Bakanlığı Amasya Şube Müdürlüğü'nde çalışmaya devam etmektedir.